

vergadering **C12**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en
Inburgering

van 6 oktober 2022

(Een aantal sprekers namen mogelijk deel via videoconferentie.)

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Stijn Bex aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het Kopenhagenplan – 3845 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het Kopenhagenplan en de provinciale fietsfondsen – 3926 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de impact van de stijgende inflatie op de lokale besturen – 3741 (2021-2022)	10
VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het openstellen van publieke gebouwen voor telewerkers – 3745 (2021-2022)	18
VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de resultaten van de recente lgbtq+-enquête – 3786 (2021-2022)	21
VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de sancties tegen medewerkers van de Universiteit Antwerpen wegens zogenaamd ontoelaatbare uitspraken en de rol van het Hannah Arendt Instituut in dat dossier – 3787 (2021-2022)	28
VRAAG OM UITLEG van Chris Janssens aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het overleg met de lokale besturen en de veiligheidsdiensten over de Diyanet-moskeeën – 3795 (2021-2022)	31
VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de uitspraken van de provinciegouverneur van Antwerpen over het verhogen van het comforttarief van leidingwater – 3864 (2021-2022)	36

VRAAG OM UITLEG van Stijn Bex aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het Kopenhagenplan – 3845 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het Kopenhagenplan en de provinciale fietsfondsen – 3926 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Voorzitter, mocht dit thema onder de minister van Mobiliteit ressorteren, dan hadden we de agenda van deze commissie alvast wat kunnen verlichten, maar ik ben blij dat ik hier eens te gast mag zijn.

In het kader van het relanceplan Vlaamse Veerkracht werd het Kopenhagenplan gelanceerd, met 150 miljoen euro, waarvan 126 miljoen euro Europese relancemiddelen. Die zouden in samenwerking met de lokale besturen moeten leiden tot een investering van 450 miljoen euro infrastructuur. Het is een plan dat wij toejuichen. De fiets is superbelangrijk en we moeten de fietsinfrastructuur zo snel mogelijk op een hoog peil brengen in heel Vlaanderen.

Over het succes van het Kopenhagenplan hebben we u verschillende vragen gesteld. De laatste keer dat ik u ondervroeg, hebt u gezegd dat u de lokale besturen bevraagd had en dat in totaal 118 lokale besturen de intentie hadden om mee te doen, en dat er al 57 besturen effectief waren aangemeld. We hebben u consequent gevraagd om het plan op tijd bij te sturen, want de deadline voor dossiers is 30 september 2022. Om op de Europese middelen aanspraak te kunnen maken, moeten de fietspaden er eind 2025 liggen. Op 14 juni antwoordde u nog, ik parafraseer: 'Voor mij is het daarom cruciaal om continuïteit en zekerheid te garanderen over de beschikbaarheid van een trekkingsrecht voor elk lokaal bestuur tot de uiterste datum waarop indiening mogelijk is. Dat is eind september van dit jaar.' U zou het pas na september kunnen evalueren.

De Vlaamse Regering besliste vervolgens op 8 juli toch dat lokale besturen die hun trekkingsrecht overschrijden, een bijkomende subsidie kunnen aanvragen die de helft van het eigen aandeel in de fietsinvestering bedraagt. Ze moeten 1 euro opleggen voor 1 euro in plaats van 2 euro voor 1 euro. Deze extra subsidie bedraagt maximaal 15 miljoen euro, toch wel een groot bedrag. Zowel de gemeentebesturen als hun gemeentelijke verzelfstandigde agentschappen en havenbedrijven kunnen die subsidie aanvragen. De deadline werd verlengd tot 15 oktober 2022. De subsidie wordt verdeeld in volgorde van de datum van aanmelding door de lokale besturen.

Op 15 juli besliste de Vlaamse Regering ook om 45 miljoen euro uit het Kopenhagenfonds gelijk te verdelen over de vijf provincies. De provincies kunnen hiermee 50 procent financieren van projecten voor fietssnelwegen. Deze subsidie kan niet gecombineerd worden met de bestaande subsidie voor fietssnelwegen via het Fietsfonds. De provincies krijgen tot 15 november 2022 om projecten aan te melden. Ook deze projecten moeten in 2025 klaar zijn.

Minister, ik was enigszins verbaasd toen ik tijdens de vakantie van dit nieuws op de hoogte raakte. Ik vind het wel bijzonder dat u in het parlement telkens zegt dat wat u deze zomer gedaan hebt, eigenlijk onmogelijk was of zeker niet aan te raden. Aan de andere kant ben ik blij dat u goed naar mij en anderen hebt geluisterd om een bepaald standpunt te herzien.

Kunt u een update geven van de reacties op het Kopenhagenplan? Zijn er uitschieters? Welke drie steden of gemeenten hebben momenteel gecombineerd, voor het eerste en tweede luik, het hoogste bedrag aangevraagd? Hoe hoog zijn deze bedragen?

Hoe verklaart u dat u de toewijzingsregels in de maand juli wijzigde, terwijl u in het parlement beweerde dat u dit onmogelijk voor eind september kon doen?

Kunnen alle provincies volgens u op vier maanden tijd fietssnelwegprojecten ter waarde van elk 9 miljoen euro indienen, en die ook tegen 2025 afronden?

Wat zult u doen indien er op 15 oktober respectievelijk 15 november onvoldoende projecten ingediend zouden zijn door de gemeenten voor 105 miljoen euro en door de provincies voor 45 miljoen euro? Wat zult u doen als dit niet wordt gehaald?

Welke lessen trekt u uit uw ervaringen met het Kopenhagenplan? Was het een goed idee om dit plan niet te laten uitrollen door de administratie Mobiliteit? Hebben alle gemeenten op dezelfde manier de kans gehad om in volle vakantieperiode gebruik te maken van het extra aanbod van de Vlaamse overheid? Zullen alle Europese middelen van het Kopenhagenplan besteed geraken?

De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): De heer Bex heeft de context zeer goed geschetst. Ik zal dat niet herhalen. De bottomline is dat, hoewel er geld voorzien is, de uitvoering van het Kopenhagenplan geen onverdeeld succes is. De subsidies blijven onderbenut.

De ervaring leert – en dat is ook logisch – dat de lokale besturen alleen maar fietsprojecten indienen bij het Kopenhagenfonds als het niet lukt bij het provinciaal fietsfonds. Daar knelt nu ook net het schoentje. Hierdoor lopen de 'Vlaamse' projecten niet zoals gehoopt, en de provinciale projecten lopen te goed, waardoor er te weinig middelen beschikbaar zijn in het provinciaal fietsfonds. Het Fietsfonds wordt deels gesubsidieerd door Vlaanderen en deels door de provincies. Daarbij betalen de provincies de aanleg van nieuwe fietspaden bijna volledig en betaalt Vlaanderen later de helft terug.

In de commissie van 18 juli 2022 verklaarde de minister-president dat er twee opties zijn om de problematiek op te lossen. Ofwel wordt het Vlaamse subsidiebedrag verhoogd tot 50 procent – 1 euro voor 1 euro dus –, ofwel gaan we de provincies betrekken en niet alles dubbelop doen. Iets twee keer doen, vind ik nogal gek. Dat laatste geniet mijn voorkeur, minister. De lokale besturen hebben hun projectaanvragen ingediend bij de provincies, al die administratie is al gebeurd, dat werk is gebeurd door de gemeenten, maar het geld is op. We moeten met Vlaanderen écht niet alles zelf doen. Als iets goed loopt, versterk dat dan.

Zoals de heer Bex zei, heeft de Vlaamse Regering bij beslissing van 8 en 15 juli alvast extra incentives voorzien om de lokale besturen maximaal te ondersteunen. Deze incentives bestaan uit een bijkomende subsidie voor dat gedeelte van hun investeringen dat hun trekkingsrecht doet overschrijden. Deze bijkomende subsidie bedraagt de helft van het eigen aandeel in de kostprijs van de investeringsprojecten en is 'beperkt' tot maximaal 15 miljoen euro. Tegelijk werd de doelgroep van het Kopenhagenplan uitgebreid naar de autonome gemeentebedrijven en havenbedrijven.

Daarnaast werden de provincies ook ingeschakeld om samen met Vlaanderen te investeren in fietssnelwegen. Een goede beslissing, denk ik. Elke provincie krijgt een trekkingsrecht van 9 miljoen euro.

Minister, hoe kijkt u naar de huidige stand van zaken en het spanningsveld van het Fietsfonds en het Kopenhagenplan?

Ziet u het project Kopenhagenplan al een stuk succesvoller worden nu de scope van het project is uitgebreid een tweetal maand geleden?

Ziet u andere oplossingen om fietsinvesteringen toekomstbestendiger en efficiënter te maken?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Bedankt voor de vragen collega's. Ik denk dat we alle drie dezelfde ambitie voor ogen hebben, namelijk zorgen voor een boost voor onze fietsinfrastructuur. Het moet versneld verbeteren. Er is nog werk aan de winkel, om het voorzichtig uit te drukken. Tegelijk zien we op tal van plaatsen een substantiële verbetering die zich voltrekt.

We moeten de kracht van de lokale besturen gebruiken om de versnelling mogelijk te maken. Als er zich een grote investeringsmogelijkheid voordoet, niet het een of het andere spoor, maar meer sporen tegelijk, dan moet je dat zeker doen. Dit is een eenmalige injectie waarvoor we het kanaal van de lokale besturen hebben gebruikt. Inderdaad, mijnheer Bex, normaal zouden we hier niet over mobiliteitsuitdagingen mogen spreken. Lokale besturen hebben een heel brede verantwoordelijkheid, ook voor Mobiliteit. Als minister van Binnenlands Bestuur, men zegt het wel eens al lachend, ben je minister van alles. Ik hoor dat graag, natuurlijk, maar ik moet me proberen te beheersen. We hebben nu de gelegenheid gebruikt om de versnelling mogelijk te maken.

Er zijn nog veertien dagen dat besturen dossiers kunnen indienen. Ik kan u alleen maar een voorlopige stand van zaken geven. Binnen veertien dagen à drie weken – geef de administratie nog een week extra om te verwerken – kunnen we u een juiste stand van zaken geven.

Op dit moment – en dat is een keer goed nieuws – zijn er al 113 besturen, een pak meer dan bij vorige bevraging, die samen 473 projecten hebben aangemeld, goed voor 523 kilometer aan fietspaden. De aangevraagde subsidie voor de reeds aangemelde projecten bedraagt bijna 72 miljoen euro – 71.683.782 euro – momenteel goed voor een totale investering van 190 miljoen euro. Daarnaast staan er in het digitaal aanmeldingsloket, de eerste stap die gemeenten zetten, nog 160 projecten klaar om ingediend te worden. Dit maakt dat momenteel 153 gemeenten, of meer dan de helft van de gemeenten, deelnemen aan het Kopenhagenplan.

Op een moment dat de openbare financiën van de lokale besturen onder druk staan, moeten zij scherpe keuzes maken. Op het moment dat we het plan lanceerden, en we wisten dat de meerjarenplannen al gemaakt waren en de gemeenten hun keuzes al gemaakt hadden, vind ik dit een opvallend goede prestatie. U zult het met mij eens zijn: als meer dan de helft van de gemeenten zegt dat ze boven op de plannen die ze hadden, extra gaan investeren in fietspaden, of misschien door de herschikking van plannen, voor een behoorlijk bedrag, dan zitten we op het goede spoor.

Maar dit kan uiteraard nog oplopen, aangezien de deadline op 15 oktober ligt. Ik vermoed dat het nog een beetje gaat stijgen.

Details per gemeente van de kostprijzen en aangevraagde subsidies kan ik op dit moment nog niet geven, aangezien de aangemelde projecten een mix van reeds gegunde en nog te gunnen projecten zijn. Bij de aanmeldingen geven 39 gemeenten aan dat zij hun trekkingsrecht zullen overschrijden: 7 gemeenten met 300 procent of meer, 8 gemeenten met tussen de 200 en 300 procent, 24 gemeenten tussen de 100 en 200 procent. Een aantal gemeenten doen dus enorme inspanningen op het gebied van fietsinfrastructuurinvesteringen. De drie gemeenten met de

hoogst aangevraagde subsidie zijn momenteel – onder voorbehoud – Antwerpen, Leuven en Kortrijk, de grootstad Antwerpen en twee centrumsteden.

U hebt me inderdaad bevraagd, mijnheer Bex, over het aanpassen van de regels, en ik probeer altijd goed te luisteren naar wijze tussenkomsten. Ik hou daar natuurlijk altijd rekening mee. Op 14 juni 2022, toen dit topic besproken werd hier in de commissie, was de mogelijke uitbreiding van het Kopenhagenplan inderdaad nog geen beslissing. Ik heb niet gezegd dat het onmogelijk was om bij te sturen, wel heb ik geduid dat ik de verschillende mogelijkheden aan het bekijken was, en dat er inderdaad een probleem was of een risico zou kunnen zijn.

Ik heb gezegd dat we de regels zouden aanpassen, waardoor we tegenover sommige gemeenten ons oorspronkelijk engagement niet meer konden nakomen. Andere gemeenten zouden een te groot aandeel van middelen naar zich toe trekken. Initieel leek 30 september het moment om eventuele bijsturingen uit te voeren, omdat ik voorzichtig wou zijn met dat engagement, maar we hebben er samen met de administratie voor gekozen om dit toch vroeger te doen. Mijn administratie heeft daarom alles op alles gezet om tegen 8 juli bijsturingen voor te bereiden, en daarop hebben we binnen de regering beslist om dat ook te doen.

Na overleg met mijn collega Peeters bleek het opnemen van de provincies voor het realiseren van fietssnelwegen in het Kopenhagenplan de beste optie om op korte termijn de provincies de nodige zekerheid te geven over de extra middelen die zij vroegen. De provincies zaten met een nood. Eigenlijk hadden ze een beslissing genomen waarvoor geen financiële dekking was. *(Opmerkingen)*

Het gaat niet over enthousiasme. Als ik beslissingen neem, zorg ik ervoor dat ik weet hoe ik ze financier. Men heeft daar ver gesprongen. Op zich is dat goed. Maar er was geen financiële dekking voor. Men is bij de Vlaamse overheid komen aankloppen met de opmerking dat als ze dat voluntaristisch beleid rond fietsinfrastructuur willen doorvoeren, ze ootmoedig moesten toegeven dat er geen financiële dekking was, en: 'Wilt u ons alstublieft helpen?' Ik moet dat niet doen met mijn buurman. Als ik thuis investeringen doe, moet ik niet aan mijn buurman vragen: 'Ik heb wat overinvesteringen gedaan, kunt u mij alstublieft helpen?' Maar gelet op het maatschappelijke belang ervan, en ondanks het feit dat iedereen verantwoordelijk is voor zijn eigen engagementen en verplichtingen, hebben we gezegd dat het fietssnelwegenplan dusdanig belangrijk is dat we het Kopenhagenfonds, dat als initieel doel heeft niet zozeer om de gemeenten te helpen, maar om fietspaden uit te rollen en fietsinfrastructuur te versterken, meenemen en provincies daar gebruik van laten maken. Op die manier kunnen we extra middelen voor fietssnelwegen klaarzetten, nog dit jaar.

Ik denk dat alle gemeenten op eenzelfde manier de kans hebben gekregen. Dat zie je ook aan de sterke toename van het aangevraagde subsidiebudget, van 46 miljoen euro in juni naar 72 miljoen euro nu. Dat is toch een opvallende stijging. Men heeft daar gebruik van gemaakt. Bovendien hoeven projecten in deze fase nog niet gegund of besproken te zijn in de projectstuurgroep, dat kan in een latere fase. Dat biedt besturen de nodige flexibiliteit. Men kan zich in een vroege fase van beslissing of uitwerking van het dossier al aanmelden. Besturen kunnen nog tot 15 oktober hun projecten aanmelden, en dan hebben we uitsluitel over de totaliteit van de aangevraagde subsidie. Vandaag zijn alle gemeenten volop bezig met hun begroting en meerjarenplanning. Dat is het moment dat zulke keuzes worden gemaakt: gaan we ja dan nee meer inzetten op fietsinfrastructuur?

Wat de vraag van de provincies betreft, kan ik u meegeven – mijnheer Warnez, u moet begrijpen dat dit ook naar u gericht is, ik zie u hier niet, u volgt digitaal, mijn excuses dat ik u te weinig vermeld – dat ambtelijk overleg met de provincies heeft uitgewezen dat de deadline van 15 november 2022 perfect haalbaar is voor hen.

Ik zie geen spanningsveld tussen het Fietsfonds en het Kopenhagenplan: het Kopenhagenplan is tijdelijk, eenmalig, en aanvullend op het Fietsfonds. Ook het Kopenhagenplan staat voor kwalitatieve fietsinfrastructuur, waarbij het fietsvademecum richtinggevend is. Dankzij de middelen uit dit fonds worden er boven op het mechanisme van het Fietsfonds kilometers bijkomende kwalitatieve fietspaden gerealiseerd, en daar moeten we allemaal blij om zijn.

Initieel was het Europese aandeel in de 150 miljoen euro van dit fonds 126 miljoen euro van het relanceplan. Uiteindelijk heeft Europa een kleiner bedrag toegewezen aan Vlaanderen en werd dit herleid tot 96 miljoen euro. De 150 miljoen euro blijft, maar het geld komt voor 54 miljoen euro van de Vlaamse belastingbetaler en voor 96 miljoen euro van de Europese belastingbetaler. Eind september zaten we op 72 miljoen euro plus 45 miljoen euro of 117 miljoen euro van de 150 miljoen euro. Daarmee is de besteding van de Europese middelen in principe afgedekt. Nogmaals, ik reken erop – er zijn nog 153 projecten hangende – dat we heel dicht bij de 150 miljoen euro komen, wat onze ambitie was.

Na respectievelijk 15 oktober en 15 november kunnen er respectievelijk geen aanmeldingen meer gebeuren vanuit de gemeenten en de provincies, en stopt de aanmeldingsprocedure voor het Kopenhagenplan. Indien er middelen over zijn, zullen we binnen de regering bekijken hoe die verder ingezet zullen worden.

Het Kopenhagenplan is een eenmalig initiatief in het kader van het relanceplan Vlaamse Veerkracht. Het biedt een antwoord op de nood om bijkomend te investeren en een boost te geven. Het valt me op dat sommige steden en gemeenten zwaar investeren in fietsinfrastructuur, en dat triggert de andere. Een meerderheid wil niet onderdoen, voelt zich geïnspireerd, of de oppositie wijst op de vorderingen van de buurgemeenten. Dat helpt om investeringen te doen in fietsinfrastructuur. Bovendien neemt het gebruik van de fiets stelselmatig toe. De infrastructuur beantwoordt aan een heel reële nood.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Dank u, minister, voor uw antwoord. Het bevat zeker positieve elementen, maar ik ga vandaag nog niet helemaal mee in uw verhaal dat dit een volledig succes is.

De oorspronkelijk bedoeling was – en dit is uitvoerig gecommuniceerd door deze Vlaamse Regering – om 450 miljoen euro aan fietsinvesteringen te genereren. Dat zal niet lukken. Voor de provincie-investeringen zal er maar 1 euro bij komen in plaats van 2. Dat is al 45 miljoen euro minder. Voor de lokale besturen zal een aanzienlijk deel van die 105 miljoen euro in de tweede schijf vallen, waar ook maar 1 euro bovenop komt in plaats van 2 euro. Kunt u daarover nog wat verduidelijking geven? Hoe schat u die verhouding in? Wat zal de eerste fase zijn waarin 2 euro wordt opgelegd? Wat zal de tweede fase zijn waarin 2 euro wordt opgelegd? Dat is belangrijk om de inschatting te kunnen maken van de totale impact van dit Kopenhagenplan.

Bij het begin van het plan werden twee probleempunten aangekaart vanuit de lokale besturen. Eén: 'Wij hebben het geld niet om 2 euro extra op te leggen boven elke euro.' Dat blijkt bewaarheid te worden en u moet het systeem daaraan aanpassen. Twee: bij een aantal besturen is er een capaciteitsprobleem om nieuwe plannen te genereren, zeker op zo'n korte tijd. Dat is voor een stuk de realiteit. Een aantal lokale besturen hebben plannen die al in de schuif lagen en die ze volledig gingen betalen in dit plan ondergebracht. Dat kunnen we hen moeilijk kwalijk nemen, dat impliceert strikt genomen geen extra fietsinfrastructuur. Sommige lokale besturen zeggen dat dit hun petje te boven gaat en dat ze er geen gebruik van kunnen maken. In dat opzicht ben ik benieuwd naar de uiteindelijke cijfers. Ik ben gerust geduldig genoeg om daar tot eind oktober op te wachten.

De manier waarop nu gewerkt is, is geen voorbeeld om dingen in de toekomst aan te pakken. Minister, u hebt in volle zomer een regeling aangepast en extra mogelijkheden gecreëerd. Wie al klaar zat met een overschot aan projecten, heeft daar gebruik van gemaakt. Er zijn misschien ook gemeenten die op een bepaald moment dachten: 'Hadden we dat geweten, we hadden meer gedaan.' Dat is, denk ik, niet zo eerlijk ten aanzien van die besturen. Daar wou ik ook graag uw reactie op.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Minister, ik denk dat we allemaal dezelfde ambitie hebben: zo veel mogelijk fietspaden zo snel mogelijk realiseren in Vlaanderen. We zijn er allemaal van overtuigd dat de lokale besturen de eerste besturen zijn en het best geplaatst om projecten te kiezen.

Als ik het goed begrepen heb, is, met tien dagen voor de deadline van indiening, minder dan de helft van de 150 miljoen euro effectief toegewezen. Nog een aantal projecten of miljoenen euro's kunnen worden toegewezen. Ik durf te gokken dat er nog wel geld zal over zijn. Ik zou er toch opnieuw voor willen pleiten om dat geld te geven aan projecten uit het Fietsfonds. Daar zijn inderdaad wachtlijsten. Dat vind ik zeker niet erg, maar er zijn twee redenen om in dat Fietsfonds extra te investeren. In de eerste plaats is dat vanuit het principe dat we heel veel respect moeten hebben voor onze gemeenten, die het afgelopen jaar overbevraagd zijn volgens mij. Er zijn heel wat subsidieprojecten geweest. Ze zijn overbevraagd om subsidieaanvragen in te dienen. Her en der hoor je dat ze heel veel moeten indienen, nog een projectje hier en daar. Het is niet het moment om nog veel paperassen te vragen aan de lokale besturen. Ze hebben dat eigenlijk al voor de projecten in het Fietsfonds gedaan. Als we die projecten steunen, is dat werk gesteund en is dat de meest efficiënte manier.

Het zorgt er ook voor dat de burger heel snel, op korte termijn, die fietspaden zal krijgen, want de wachtlijsten zijn er. De projecten staan klaar om uit de startblokken te schieten. Dat is toch wat we allemaal heel graag willen: snel heel veel fietspaden.

Kris Van Dijck (N-VA): Minister, alle middelen die vrijkomen voor nieuwe fietsinfrastructuur zijn positief. Op die manier bekijken we dit zeer positief. De afstemming die ondertussen gebeurd is – want enerzijds was er toch wat onduidelijkheid, vond ik ook – tussen het Kopenhagenplan en andere fietsinfrastructuur, vind ik ook positief.

Mijnheer Bex, u haalde het probleem van de capaciteit aan. Ik ervaar – en dat is niet uw verantwoordelijkheid – op het terrein dat de limieten almaar verlegd worden, ook inzake de fietsinfrastructuur. Er moeten steeds bredere fietspaden komen, maar we moeten ook ruimte hebben voor andere voorzieningen. Dat maakt soms dat het niet zo evident is om naar nieuwe fietsinfrastructuur te gaan, dat er plannen moeten worden aangepast, dat er onteigeningen moeten gebeuren. Dat zijn obstakels die het voor gemeenten niet altijd mogelijk maken om onmiddellijk in te stappen. Er zijn soms technische problemen die een instap niet altijd eenvoudig maken. Ik dacht dat ook het Kopenhagenplan conform het fietsvadamecum moet werken, en dat maakt het soms moeilijk.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dat laatste is inderdaad juist. Het zou ook raar zijn, mochten we nu fietspaden gaan financieren die niet volgens onze eigen normen worden gerealiseerd. U weet dat een beargumenteerde afwijking altijd kan, in bepaalde specifieke gevallen, door ruimtelijke onmogelijkheid. Het fietsvadamecum is alleszins de inspiratiebron en het uitgangspunt.

Ik zou willen oproepen om niet in een soort pessimistische of negatieve attitude te vervallen. Ik bedoel daarmee het volgende. We hebben met dit plan 150 miljoen euro extra vrijgemaakt naast de extra middelen die de minister van Mobiliteit vrijmaakt voor fietsinfrastructuur. Dat is een aanbod dat we gedaan hebben naar de lokale besturen. De lokale besturen die daar meer voor willen doen, krijgen meer middelen. We hadden daar inderdaad middelen voor.

We hadden van bij het begin kunnen zeggen dat ze 150 miljoen euro kregen en dat we dat fiftyfifty gingen doen. Dan was onze ambitie maar 300 miljoen euro geweest. Nu hebben we in het bedrag dat we hebben besteed 190 miljoen euro gemobiliseerd met 72 miljoen euro. Dan is de ratio op dit moment 2,64. Voor elke euro die Vlaanderen besteedt, ligt er 2,64 euro van de gemeenten naast. Hadden we vanaf het begin gezegd '1 euro voor 2', dan hadden we 300 miljoen euro gehad. Dan hadden we kunnen zeggen: 'Fantastisch, we hebben onze doelstelling gehaald, we hebben onze 300 miljoen euro gerealiseerd, onze doelstelling is voor 100 procent gehaald.' Maar de investering was dan maar 300 miljoen euro. Ik ben liever wat voluntaristischer en wat ambitieuzer. Ik leg liever de lat wat hoger. Ik weet beter dan wie ook hoe moeilijk het is voor lokale besturen om die middelen te vinden. Op die manier hebben we een boost of versterking kunnen doen voor het uitrollen van fietsinfrastructuur.

De projecten die er nu liggen, beslaan 473 dossiers. Die hebben 72 miljoen euro gebruikt van het budget. Er zijn er 160 aangemeld. Als we dat omrekenen en die hebben eenzelfde gemiddelde kostprijs als die 473 – op basis van de aantallen kunnen we daar een beetje van uitgaan, het is een beetje een voorafname – dan gaat dat nog eens 24 miljoen euro zijn. Ik tel 117 plus 24 miljoen euro, dan zitten we aan 141 van de 150. Hadden we onvoorzichtiger geweest en dat vroeger gedaan dan nu, dan waren we in de problemen geraakt en hadden we ons engagement tegenover de gemeenten niet kunnen nakomen. Dan hadden we een soort a-ratoverdeling moeten installeren, dat gebeurt vaak. Ik ben blij dat we al de vragen van de gemeenten gaan kunnen beantwoorden aan het bedrag dat we hadden beloofd.

U zegt dat sommige gemeenten misschien sneller zouden zijn ingestapt. U mag niet vergeten dat een gemeente maar van die 1-op-1-euro gebruik kan maken als ze eerst haar contingent van 1-op-2-euro heeft opgebruikt. Voor gemeenten die nog meer doen, gaan we nog meer investeren, want dan hebben ze al zo hun best gedaan dat ze nog meer beloofd moeten worden. Dat is toch een logisch systeem?

Is het voor herhaling vatbaar? Als er morgen weer een groot investeringsbudget vrijkomt, ga ik daar opnieuw voor pleiten omdat ik de fietsinfrastructuur belangrijk vind, omdat ik weet dat heel veel gemeenten daar willen op inzetten. Als we op die manier extra geld van die lokale besturen kunnen krijgen: absoluut.

Het beleid dat collega Peeters uitvoert, moet ook het best zo sterk mogelijk zijn. Maar alles wat we kunnen doen – en daar moeten we bondgenoot in zijn – dat de uitrol van fietsinfrastructuur versnelt en verbetert, moeten we met twee handen vastgrijpen. Beeld u in dat er nog twee andere ministers waren die een weg hadden gevonden om middelen te genereren voor fietsinfrastructuur, dan zou u kunnen zeggen: "Zie nu, er zijn nu vier ministers voor fietsinfrastructuur", maar u zou ook heel blij kunnen zijn dat er steeds meer middelen daarop worden ingezet. Ik vind – het parlement, niet alleen de oppositie, moet uiteraard steeds kritisch zijn – dat we geen spijkers op laag water moeten zoeken.

We gaan ver geraken in onze doelstelling. Gaan we 450 miljoen euro kunnen mobiliseren? Neen, dat konden we toen we zegden: 1 euro voor 2 euro. Als ik vanaf het begin in die redenering was gestapt, hadden we maar 300 miljoen euro gerealiseerd. We gaan meer doen dan 300 miljoen euro. We gaan niet aan 450 miljoen

euro geraken, dat kan ook al niet meer, we hebben 45 miljoen euro aan de provincies gegeven voor 45 miljoen euro daartegenover. We gaan wel een heel mooie som kunnen realiseren. En vooral, veel belangrijker dan geld, we gaan een heel pak kilometers, tientallen kilometers, extra kwaliteitsvolle degelijke fietsinfrastructuur kunnen realiseren waar jonge en minder jonge mensen van gebruik kunnen maken om op een veilige manier hun bestemming te bereiken met de fiets. Dat is voor mij het allerbelangrijkste.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Hadden we dat met vier ministers kunnen doen, het zou nog beter geweest zijn, zegt u. Dit is een initiatief van de Vlaamse Regering en had even goed onder de minister van Mobiliteit kunnen ressorteren. Ik weet niet of u een hoger investeringsbudget hebt gegenereerd, maar u kunt het alleszins beter uitleggen. Dat kan ik u wel zeggen.

Op basis van wat u hebt gezegd, ga ik ervan uit dat er wellicht 100 miljoen euro minder zal worden geïnvesteerd dan de 450 miljoen euro die de Vlaamse Regering had vooropgesteld. Is dat een slechte zaak? Neen, het is een goede zaak dat er zoveel aan fietsinfrastructuur wordt besteed.

Inzake de provincies – ik kon dat punt daarnet niet maken omdat mijn tijd erop zat – is het niet zeker dat elke provincie 10 miljoen euro zal vragen. Als dat wel zo is, des te beter, dan noteer ik dat. Mijn bezorgdheid is, mocht er geld over zijn van die 350 miljoen euro, dat die effectief op een of andere manier – en er zijn zeker nog noden bij minister Peeters – aan fietsinfrastructuur worden besteed en niet naar een andere post worden doorgeschoven. *(Opmerkingen van minister Bart Somers)*

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Ik dank u, minister, voor uw initiatieven en inspanningen. Extra middelen uit het plan zijn zeer goed. Ik zal vooral blij zijn als elke euro resulteert in extra stukjes fietspad.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de impact van de stijgende inflatie op de lokale besturen – 3741 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, collega's, ik vertel niets nieuws als ik zeg dat het aanhoudend hoge inflatiepeil sterk doorweegt op de financiën van gezinnen en ondernemingen, maar ook van onze steden en gemeenten. Lokale besturen zien hun energieprijzen de hoogte ingaan, waardoor de investeringsuitgaven oplopen door een toename van de materiaalkosten, en de personeelskosten stijgen door de indexering van lonen en pensioenen.

Het is niet de eerste keer dat dit probleem hier en in de plenaire aan bod komt. De afgelopen maanden hebben we het er al verschillende keren over gehad. In juni bespraken we een aantal concrete voorstellen van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) om de impact van de inflatie op de lokale financiën te beperken. Zo stelde de VVSG voor om de groeivoet van het Gemeentefonds vast

te leggen op 3,5 procent, wat nu denk ik al een twintigtal jaar decretaal is geregeld, tenzij de inflatie hoger is dan 3,5 procent. In dat geval zou de groeivoet van het Gemeentefonds de inflatie moeten volgen. Die maatregel zou de financieringsstromen naar de lokale besturen inflatiebestendiger maken. Een ander voorstel van de VVSG is om de autofinancieringsmarge in 2025 naar achteren in de tijd te verschuiven, om te vermijden dat lokale besturen hun broodnodige investeringen zouden moeten uitstellen of, in het slechtste geval, zouden moeten schrappen.

Minister, u reageerde in juni afwachtend op de voorstellen en wilde de situatie eerst nog verder monitoren alvorens met de regering maatregelen te nemen. Er werd toen verwezen naar het monitoren van de situatie van de jaarrekeningen van 2021 en ook naar de aanpassingen van de meerjarenplannen.

Ondertussen zijn we toch drie maanden en een uitgestelde of laattijdige Septemberverklaring verder en is de situatie alleen maar ernstiger geworden. De energieprijzen swingen de pan uit, de inflatie bevindt zich op het hoogste peil in veertig jaar. We vernemen, zowel via onze persoonlijke contacten als via de media en de VVSG, dat steeds meer steden en gemeenten investeringen moeten uitstellen of, in het slechtste geval, moeten afvoeren. Het is niet zo dat zij enkel naar de Vlaamse overheid kijken. Zij zetten ook zelf de tering naar de nering. Om zich op korte termijn financieel staande te houden, nemen ze maatregelen zoals het doven van de straatverlichting, het verlagen van de temperatuur in zwembaden, en noem maar op. Het moet echter een en-enverhaal zijn. Voor bijkomende structurele maatregelen wordt ook naar Vlaanderen gekeken en naar het federale niveau. Enkel als er ook ondersteuning van het federale niveau en van Vlaanderen komt, kunnen lokale besturen hun dienstverlening aan de burger en de bedrijven blijven verzekeren en hun investeringscapaciteit op peil houden, wat belangrijk is voor de economie en voor het vertrouwen van de burger in de politiek.

Minister, ik pas mijn vragen aan omdat ze voor een deel al zijn achterhaald door de maatregelen die werden aangekondigd in het kader van de Septemberverklaring.

Hoe evalueert u de huidige financiële situatie van de lokale besturen? Ik heb vastgesteld dat u samen met de Vlaamse Regering van oordeel bent dat er maatregelen moesten worden genomen om de financiële toestand van de steden en gemeenten te ondersteunen. Die maatregelen zijn ondertussen bekend: 75 miljoen euro extra voor het Gemeentefonds in 2023, 100 miljoen euro in 2024 en 125 miljoen euro in 2025. Er werd voor gekozen om 95,5 procent van die middelen te verdelen op basis van de huidige verdelingscriteria van het Gemeentefonds en op basis van de verdeling van het Gemeentefonds 2021, en 4,5 procent op basis van het Open Ruimtefonds. Waarom werd voor die verdeling gekozen? Ik heb in deze commissie in het verleden al een aantal oproepen gehoord om creativiteit aan de dag te leggen om die middelen billijker te verdelen, en nu zeker ook die bijkomende middelen.

Er werd niet ingegaan op de voorstellen van de VVSG, specifiek deze over het inflatiebestendiger maken van het Gemeentefonds. Waarom gebeurde dat niet?

Kunt u inschatten of er gemeenten zijn die zwaar in de problemen zitten, en zo ja hoeveel? Hebt u zicht op besturen die een negatieve autofinancieringsmarge zullen hebben?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer De Loor, dit zijn boeiende en terechte vragen over de financiële situatie van onze lokale besturen, van onze gemeenten en steden. Ik ben mij er heel goed van bewust – en we hebben daarover ook al in de plenaire vergadering van gedachten kunnen wisselen – dat voor lokale besturen

de energiecrisis en de uitdagingen waar we voor staan, hen ernstig treffen. Dat geldt niet alleen voor de Vlaamse overheid en de federale overheid, bedrijven en gezinnen, maar ook voor lokale besturen. Dat betekent dat iedereen zal moeten zoeken waar men kan besparen, waar men kan bezuinigen, waar men een aantal dingen anders kan doen en nieuwe inkomsten zoeken, om de rekeningen te laten kloppen. Dat is nu eenmaal de moeilijkheid in een crisis. De gemeenten staan voor een moeilijke en uitdagende taak. Ik heb daar heel veel respect voor.

De inflatie schommelt op dit moment rond de 12 procent. De jaarinflatie zou in 2022 9 procent bedragen. De lokale besturen worden hierdoor op verschillende manieren getroffen: door stijgende loonkosten, hogere werkingssubsidies, stijgende materiaalkosten bij investeringsprojecten en natuurlijk ook de fel stijgende energiekosten.

Anderzijds groeien ook een aantal ontvangsten van de gemeenten, zij het sommige met vertraging. Denk aan de aanvullende personenbelasting en de opcentiemen op de onroerende voorheffing. Die volgen de index, maar met een tot twee jaar vertraging.

Ondertussen zijn de jaarrekeningen van 2021 binnen, maar deze beschrijven natuurlijk enkel de situatie tot eind 2021, terwijl de impact van de inflatie vooral vanaf 2022 voelbaar was.

Daarom heeft de regering extra maatregelen genomen om de lokale besturen te ondersteunen in deze crisis, boven op alle andere inspanningen die we gedaan hebben. Ik wil nog eenmaal dat indrukwekkende cijfer herhalen: tijdens de vorige legislatuur is er 15 miljard euro naar de lokale besturen gegaan, deze legislatuur is dat 20 miljard euro. Dat is meer dan een slok op de borrel. Dat is een stijging met 33 procent. Het Gemeentefonds maakt 8 tot 9 procent van de Vlaamse begroting uit. Ik denk niet dat er een ander onderdeel van de Vlaamse begroting is dat zo sterk stijgt. We hebben dus vanaf het begin, op basis van het regeerakkoord, heel sterk onze verantwoordelijkheid genomen. Wij zijn, tussen haakjes, niet de enige overheid die verantwoordelijkheid neemt ten opzichte van de lokale besturen.

U weet het, want u kent de lokale situatie heel goed: een aantal van de kostendrijvers – hulpverleningszones, politie, responsabiliseringsbijdragen – zijn natuurlijk zaken waar ook het federale niveau verantwoordelijkheid heeft en kan nemen. Ondanks alle inspanningen die we hebben gedaan, zijn we niet blind voor het feit dat we nog iets extra's moesten doen – ook al stijgt het Gemeentefonds met jaarlijks 3,5 procent, ook al hebben we het Openruimtefonds gecreëerd, ook al hebben we de responsabiliseringsbijdragen voor de helft teruggedraaid. Daarom hebben we in onze begroting 75 miljoen euro in 2023, 100 miljoen euro in 2024 en 125 miljoen euro in 2025 extra ingeschreven.

Er is veel discussie geweest over de marge die de Vlaamse Regering heeft om extra in te zetten en tegelijkertijd haar begroting in evenwicht te houden. Ik heb ook vanuit de oppositie interessante voorstellen gehoord. Maar als wij realistisch zijn, is de volledige marge die wij hadden – ik rond af – een 750 miljoen euro. Als we daarvan 125 miljoen euro geven aan de lokale besturen, geven we eigenlijk dubbel zoveel van de marge aan de lokale besturen dan zij op basis van het Gemeentefonds zouden mogen hebben: ongeveer 17 procent van de marge. Dat is toch wel een enorme inspanning. Ik begrijp dat de VVSG natuurlijk meer heeft gevraagd. Ik zou het in haar plaats ook doen. Zij zegt terecht dat met die 125 miljoen euro niet al haar problemen opgelost zullen zijn. Er is natuurlijk een groot verschil tussen gemeente A en gemeente B. Er zijn gemeenten waarvoor zelfs deze crisis gemakkelijk behapbaar is. Soms heeft dat te maken met een laag investeringsniveau of met de samenstelling van de bevolking en de hoogte van de

belastingvoeten. Andere gemeenten zitten krap bij kas en voelen de crisis veel harder aan. Zij zullen natuurlijk sneller om meer middelen vragen. Het is niet meer dan normaal dat de VVSG een vraag stelt om genereuzer te zijn dan dit. Maar als wij die vragen zouden hebben ingewilligd, zouden wij ongeveer 40 procent van de marge aan de lokale besturen hebben gegeven. Dan zouden wij andere keuzes niet hebben kunnen maken, keuzes voor gezinnen, bedrijven, enzovoort.

Ik engageer mij om verder te monitoren en te zoeken of we niet nog een beetje meer kunnen doen, maar ik denk dat we met deze inspanning toch al het een en ander doen.

Het is niet het enige wat we doen in de begroting, ik kom er straks nog op terug.

We hebben de verdeelsleutel gehanteerd die vandaag bestaat. 95,5 procent komt van het Gemeentefonds, 4 procent komt van de dotatie Open Ruimte, 0,5 procent gaat naar de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC). Dat zijn vandaag de volumes. Als we een andere verdeelsleutel zouden nemen, zouden we nu al voorafnames doen op een discussie die we in onze commissie nog zullen voeren, ik denk eind 2023. Wij hebben namelijk een studie besteld om te bekijken hoe we die financieringsstroom in de toekomst kunnen vereenvoudigen en verbeteren, objectiever en eerlijker maken. Want we zitten daar met wat Vlaams-nationalisten een Belgische koterij zouden noemen, anderen zullen spreken van een Vlaamse koterij of een Europese koterij. Misschien kan collega Van Rooy nog andere zaken bedenken. Maar alleszins een koterij, iets wat niet meer samenhangend is. Bij de regeringsonderhandelingen die we in 2019 hebben gevoerd, waren alle partijen daarvan overtuigd, maar niemand had een model om dat te herdenken. Niemand had een plan klaar.

Dat heeft heel veel effecten. Plots zal de ene meer hebben en de andere minder. Daarom laten we nu een wetenschappelijk onderzoek uitvoeren dat ons een aantal variabelen zal geven. Wie volgende keer ook Vlaanderen mag besturen – en wij zullen daar ongetwijfeld dankzij de kiezer bij zijn, grapje! –, zal tenminste bij het begin van de onderhandelingen doorgesproken alternatieven hebben waaruit men ernstig kan kiezen. Daarom hebben wij gezegd dat wij daar geen voorafnames op zullen doen, want voorafnames doen is winnaars en verliezers creëren. Wij weten nog niet wat wij eigenlijk willen. Wij hebben dus het bestaande model gewoon toegepast.

Boven op die 75, 100 en 125 miljoen euro komt er in 2023 en 2024 nog telkens 8 miljoen euro bij voor de OCMW's. Dat is geen cofinanciering, maar geld dat naar de gemeente gaat. De gemeente zal extra inspanningen moeten leveren in deze moeilijke tijden. Dat geld wordt verdeeld op basis van het aantal inwoners.

Daarnaast is er nog een derde stroom. We investeren twee keer 5 miljoen euro in het kader van het Lokale Energie- en Klimaatplan (LEKP). De gemeenten krijgen dat geld in de mate dat ze het tweede LEKP-plan ondertekenen. Op basis van het aantal inwoners krijgen de gemeenten die dat hebben ondertekend, een deel van die 5 miljoen euro.

Dan is er nog het plan Samenleven. Vanaf dit jaar geven we 14 miljoen euro aan de lokale besturen. Dat loopt de volgende jaren op met telkens 2 miljoen euro. Dat is opnieuw meer dan een slok op de borrel.

Als ik dat allemaal samentel, gaat er voor 2025 meer dan 150 miljoen euro naar onze lokale besturen. Dat is meer dan een slok op de borrel. U hoort mij niet zeggen dat daarmee alle problemen zijn opgelost. Maar ik denk dat we daarmee toch een serieuze ondersteuning bieden.

Kan ik inschatten of er gemeenten zijn die zwaar in de problemen zitten, en zo ja hoeveel? Over het algemeen zijn, tot nu toe, de financiën van de lokale besturen

gezond. Waarom? Omdat we, mijnheer De Loor, strengere regels toepassen op de lokale besturen dan op onszelf. Het lokale bestuur is het bestuur dat in het strakste budgettaire carcan zit van alle besturen. Vlaanderen is een modelregio, met een modelregering, die erin slaagt om in 2027 terug in evenwicht te zijn. Maar al onze driehonderd lokale besturen moeten in 2025 in evenwicht zijn! Die doen het nog straffer dan de straffe regio Vlaanderen. We zijn daar strenger voor.

Mijnheer De Loor, sommigen opperden de idee dat wij ons ook pas in 2027 op evenwicht zouden kunnen zetten. Zouden we de autofinancieringsmarge, de evenwichtsvoorwaarde van 2025, niet wat achteruit duwen? Ik heb daar lang over nagedacht. Waarom zouden we dat niet doen? Waarom moeten de gemeenten strenger worden behandeld dan de Vlaamse Regering? Dan zet ik mijn pet van burge-meester op. Daar schuilt toch een groot risico. Ik vertel geen geheimen. We moeten eerlijk zijn. We hebben dat geleerd. In het opmaken van de begrotingen zit bij nogal wat lokale besturen het laatste jaar al een stukje voluntarisme. Sommige besturen stoppen met de subsidies in 2025. Het volgende bestuur moet dan maar beslissen of ze die subsidies voortzetten. Op die manier worden op het einde de zaken wat gemasseerd, zodat niemand in de problemen geraakt. Daar is controle op. Daar zit een beetje ruimte op, maar niet veel. De dag dat je toelaat dat je pas in 2027 in evenwicht moet zijn, ga je nogal wat zien doorschuiven! Dan zullen alle problemen, alle uitdagingen, alle moeilijkheden worden doorgeschoven naar een volgende coalitie. Dat is bedrog plegen tegenover de kiezer. Dat mogen we niet doen. Als er een andere coalitie komt, zit die met de gebakken peren. En als het dezelfde coalitie is, zal zij natuurlijk een beeld hebben opgehangen van de openbare financiën dat niet met de werkelijkheid correspondeert. Dat mogen we niet doen. Ook al zijn er theoretisch en intellectueel argumenten aan te dragen om dat eventueel te doen, ik zou dat niet loslaten.

De gemeenten hebben over het algemeen gezonde financiën. De consultant Binder-Dijke-Otte (BDO) heeft becijferd dat op basis van de rekeningen 2021 60 procent van de lokale besturen over een ruime financiële buffer beschikken. Dat wil ook zeggen dat 40 procent geen ruime financiële buffer heeft. Dat zijn de cijfers voor 2021. Ik relativeer dat dus, ik masseer de problemen van de gemeenten niet weg. Integendeel, ik denk dat ze reëel zijn.

De gemeente kan ook maatregelen nemen. We hebben er een reeks voorgesteld. Bijvoorbeeld het doven van de straatverlichting tussen elf en vijf. Dat is een politieke keuze, maar als alle gemeenten dat doen, levert dat een besparing op van 50 miljoen euro. De temperatuur verlagen, het sluiten van onderbenutte gebouwen, ..., er zijn heel veel mogelijkheden in verband met de energiefactuur. De grootte van de uitdaging verschilt van gemeente tot gemeente.

U vraagt hoe het zit met de autofinancieringsmarge. Zeer veel besturen hebben op basis van de jaarrekening 2021 een relatief lage autofinancieringsmarge. Een lage autofinancieringsmarge in 2021 wil echter niet zeggen dat gemeenten in 2025 een lage of negatieve autofinancieringsmarge zullen hebben. Dat hangt natuurlijk af van een aantal factoren: de financiële basis die zij hebben en het specifieke uitgaven- en ontvangstenpatroon dat elke gemeente kenmerkt.

De conclusie is dus dat op macroniveau analyses gemaakt kunnen worden van de impact op de inflatie. Deze analyses zijn al in verschillende antwoorden aan bod gekomen. Op microniveau zijn op dit vlak de lokale besturen zelf het best geplaatst om de impact van de inflatie voor hun eigen specifieke situatie in te schatten.

Wij moeten dus blijven monitoren. De Vlaamse Regering levert in deze begroting, in verhouding tot alle andere uitdagingen waar zij voor staat, een meer dan significante inspanning. Zelf blijf ik mij engageren om uit te zoeken of we die inspanning niet nog een klein beetje kunnen opdrijven, zonder daar wonderen te

beloven. Ik zal bekijken of en hoe het kan. We zullen alleszins blijven monitoren en erover waken dat de lokale besturen financieel gezond kunnen blijven. Maar zij hebben daar zelf een zeer grote verantwoordelijkheid in. Zoals ook Vlaanderen en de federale overheid en ook bedrijven en gezinnen een budgettaire verantwoordelijkheid hebben.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, dank u voor uw antwoord. Ik denk dat ik in mijn vraag ook heb gezegd dat de lokale besturen ook zelf hun verantwoordelijkheid hebben. Die hebben ze zeker.

U zegt dat de ontvangsten ook groeien. Ja, maar ze groeien met vertraging, in tegenstelling tot, op basis van de Financieringswet, de ontvangsten voor Vlaanderen, die toch onmiddellijk komen. Die geïndexeerde meerontvangsten komen onmiddellijk.

U zegt dat de 15 miljard euro van de vorige legislatuur naar de lokale besturen ging en dat dat nu 20 miljard euro is, een significante verhoging. Dat klopt, maar het zijn uitzonderlijke tijden. Ik zei het al in de plenaire vergadering: deze legislatuur zal de geschiedenisboeken ingaan als een crisisperiode. De omstandigheden zijn anders. Daarom is de vraag van de VVSG, van centrumsteden en van kleinere steden en gemeenten, meer dan legitiem. Toch merk ik bij de VVSG dat die extra Vlaamse middelen niet volstaan om de financiële problemen bij de lokale besturen op te vangen. Ze kunnen het geld inderdaad goed gebruiken. De groeivoet van 3,5 procent, die er al twintig jaar is, is broodnodig. Maar uit die berekening van de VVSG blijkt dat er onvoldoende is om de erosie van het Gemeentefonds door de oplopende inflatie goed te maken.

U zei dat u voor de huidige verdelingscriteria kiest. U hebt ook verwezen naar de autofinancieringsmarge. Maar daar zegt u tegelijkertijd dat u veel strenger bent voor de lokale besturen dan dat de Vlaamse Regering voor zichzelf is. U hebt daar toelichting bij gegeven. Is dat overwogen? Volgens mij kan die piste worden bewandeld, op voorwaarde dat er een degelijk financieel plan wordt meegeleverd, zodat er geen ongelukken gebeuren en er geen doorschuivingen gebeuren, zodat de duurzaamheid van de lokale financiën op termijn kan worden gegarandeerd.

Dit kan een heel boeiende en uitgebreide discussie opleveren, maar mijn tijd is beperkt.

Mijn conclusie, minister, is dat de steden en gemeenten toch hadden gehoopt op een forsere verhoging van het Gemeentefonds. Wij hebben van henzelf en in de pers vernomen dat wat nu voorligt toch te weinig is. Het is een alarmerende situatie. Vandaar enige 'insistering' om dat in de toekomst toch nog op te drijven.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Collega De Loor, dank u voor de interessante vraag. Ik heb deze week ook de cijfers gekregen van de minister. Ik stelde hierover een schriftelijke vraag. Wanneer ik zijn prognoses bekijk, is het toch altijd een beetje schrikken. Als je de hogere personeels- en werkingskosten bekijkt, dan stijgen de kosten voor de gemeenten voor 2022 alleen al met 700 miljoen euro extra. Het is dus zeer goed dat we extra middelen hebben voorzien en dat de minister heeft gevochten voor onze lokale besturen.

Minister, ik heb hier een cijferoefening gedaan: 300 miljoen euro voor het Gemeentefonds, de komende drie jaar 19 miljoen euro voor de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (OCMW's), en 10 miljoen euro via het LEKP. Klopt het dat er via het plan Samenleven dit jaar 14 miljoen euro, volgend jaar 16 miljoen euro

en in 2024 18 miljoen euro komt, samen 48 miljoen euro? Dat is dus een pot van 377 miljoen euro voor de komende drie jaar. Dat zijn toch heel wat centen, als mijn redenering klopt.

Het probleem zit nog altijd in het Gemeentefonds. De financiering loopt verkeerd, waardoor er tekorten zijn voor de steden en gemeenten om hun taak uit te voeren. Er bestaat een grote ongelijkheid tussen steden en gemeenten. We begrijpen allemaal dat steden extra functies hebben. Daarover gaat het niet. Maar mijn persoonlijke mening is dat de wanverhouding tussen Antwerpen en Gent en de rest van Vlaanderen hallucinant blijft. Een Antwerpenaar en een Gentenaar blijkt meer dan 1600 euro waard te zijn in het Gemeentefonds, terwijl een gemiddelde Vlaming 300 euro waard is. De derde grootste stad van Vlaanderen, Brugge, krijgt 800 euro. Ik weet niet of ze in Sint-Martens-Latem tekort hebben, maar daar krijgen ze met 137 euro per inwoner het minst. Dat klopt dus niet. Dat is structureel verkeerd. Dan moeten we heel eenvoudig het Gemeentefonds op de schop laten gaan. Ik denk dat het Grondwettelijk Hof dat ook op die manier heeft gezegd.

Minister, kunt u expliciteren wat de stand van zaken van die studie is? Komt er een tussentijds rapport? Is er een eindtiming? Het lijkt mij interessant om ook met die onderzoekers een babbel te hebben in de commissie. Misschien kan dat op een bepaald ogenblik tijdens dat onderzoek.

De voorzitter: Mijnheer Warnez, een gesprek hebben met onderzoekers is altijd interessant.

De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Collega De Loor, u zegt terecht dat het uitzonderlijke tijden zijn. Maar dat geldt voor iedereen. Iedereen wordt vandaag geconfronteerd met hogere facturen. Dat geldt voor de gezinnen en de alleenstaanden. Dat geldt ook voor elke zelfstandige. Elke bakker en elke beenhouwer wordt daarmee geconfronteerd. Dat geldt voor elke kmo en voor elk groot bedrijf, waar men zich met de handen in het haar afvraagt hoe men de productie overleefd zal kunnen houden en geen mensen zal moeten buitengooien. Al die mensen zulke elke euro twee keer moeten omdraaien voordat ze hem uitgeven. Wat ons betreft, geldt dat ook voor de lokale besturen. Ik denk dat zij niet kunnen verwachten dat het gat helemaal wordt dichtgereden door de Vlaamse overheid. Lokale besturen hebben geen voorrang op gezinnen, alleenstaanden en bedrijven. Iedereen zit wat dat betreft een beetje in hetzelfde bootje.

Desalniettemin komt er toch een enorme inspanning van 370 miljoen euro, als ik de cijfers van collega Warnez mag geloven. En die zijn ook juist. Wat ons betreft zal dit het grootste leed verzachten. Maar inderdaad, we moeten de verantwoordelijkheid niet helemaal wegnemen. Ook steden en gemeenten zullen inspanningen moeten leveren, zoals de gezinnen, de alleenstaanden en de bedrijven.

Er moet mij trouwens toch iets van het hart. Ik vraag mij af, collega De Loor, of Vooruit ergens een geldmachine heeft staan die wij niet weten staan. Uw partij vraagt voor zowat alles extra geld. Voor de kinderopvang en de kinderbijslag is het niet genoeg en moet er extra komen. Het zorgbudget moet naar omhoog. Er moet extra geld naar het onderwijs. Deze morgen hoorde ik collega Gennez ook nog zeggen dat er extra geld naar de dienstencheques moet gaan. En nu ook nog voor de lokale besturen. Tenzij u de begrotingsdiscipline helemaal laat varen, collega De Loor, en de factuur doorschuift naar de volgende generaties, is dat eigenlijk niet ernstig. Je moet ergens keuzes maken. Deze regering heeft dat op een verstandige manier gedaan. Lokale besturen zijn niet meer waard dan gezinnen, zelfstandigen en bedrijven.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: In dat laatste volg ik collega Ongena helemaal. Als je de optelsom maakt van alle maatschappelijke vragen, die een voor een waardevol zijn – daar hoor je mij niets over zeggen – en die een voor een onderbouwd kunnen worden, dan kom je uit bij miljarden! Dat geld is er niet. Je moet keuzes maken. Het is moedig van de Vlaamse Regering dat zij zegt: "Ook al weten we dat er een ander bestuur is dat meer moet doen dan wat wij doen, dat moet rondkomen met de middelen die het heeft, hebben we toch de verantwoordelijkheid genomen om meer dan 16 procent van de beschikbare ruimte, het dubbele van wat het Gemeentefonds vertegenwoordigt in de Vlaamse begroting, in te zetten op de lokale besturen." Wij doen dat omdat wij natuurlijk weten dat de lokale besturen ook zorg dragen voor de samenleving en ook keuzes moeten maken.

Ik moet collega Warnez feliciteren met zijn rekenkundige vaardigheden. Zijn berekening is volgens mij volledig juist. Als je alles optelt – de steun aan de OCMW's, de steun via het LEKP en het plan Samenleven –, zitten wij tussen de 7,5 en de 8 procent stijging, en dat drie jaar op rij. Men verwacht dat de inflatie dit jaar 9 procent zal bedragen. Met 7,5 tot 8 procent vanuit Vlaanderen help je de lokale besturen. Moeten de lokale besturen dan nog zware inspanningen doen? Absoluut! Ik ben zelf titelvoerend burgemeester in een stad die altijd een moedig budgettair beleid heeft gevoerd. Ik weet dus dat dit een uitdaging is. Maar dat krijgen ze drie jaar op rij, en volgens alle prognoses – nogmaals, niemand heeft een kristallen bol en ik denk dat zelfs de beste econoom vandaag altijd met twee woorden spreekt – blijft de inflatie volgend jaar niet op 9 procent. Hij zal dalen, maar de ondersteuning blijft zo. Dat is toch echt wel een slok op de borrel.

Ik wil ook nog even meegeven – en ik zal dat respectvol doen ten aanzien van diegenen die mij daarover hebben aangesproken – dat wij heel veel vriendelijke bedankingsmails en berichtjes hebben gekregen van burgemeesters. Ik heb daarnet nog in de wandelgangen een collega-parlementslid van de N-VA gehoord, die ook burgemeester is – ik zal zijn naam niet noemen. Hij zei mij: "Merci voor de centen." Hij zit niet in deze zaal en mijnheer Van Dijck moet nog altijd zijn 'dank u' zeggen tegen mij. Dat zal hij straks wel doen, daar twijfel ik niet aan. Ik moet hier niet bekendmaken wie het was. Dat is de vertrouwelijkheid waarmee een burgemeester en een minister even van gedachten wisselen. Van alle politieke fracties, ook van uw fractie, mijnheer De Loor, en ook van niet de minste burgemeesters, ook van grotere steden en van kleinere gemeenten, hoor ik dat: "Dat is een knap gebaar, daar kunnen we mee voort. Natuurlijk hebben we graag meer, dat is evident. Maar dit helpt ons erdoor. Dat sleurt ons erdoor." Wij beloven ook niet aan de burgers dat we al hun problemen zullen oplossen en hun facturen zullen kunnen betalen. Wij proberen dingen te doen die hen door de winter en door deze moeilijke periode sleuren. Dat is wat we moeten doen.

U vroeg mij naar het uitstel van de autofinancieringsmarge. Daar is over gepraat. Daar is ernstig over nagedacht. We hebben dat afgewogen. Ik ben zelf ook de overtuiging toegedaan dat dit geen goed verhaal is.

Ik geef nog een interessant cijfer. Vandaag geven wij aan de lokale besturen, in vergelijking met 2019, 1,2 miljard euro bijkomende middelen bovenop het regeerakkoord. Dan tel ik de relance, corona, Oekraïne, Vlaams intersectoraal akkoord (VIA) 6, Fluvijs, energiecrisis, plan Samenleven en LEKP samen. Dat is 1,2 miljard euro voor de lokale besturen boven op de ongelooflijke inspanning die er in het regeerakkoord al vervat zat. Met onder andere het op ons nemen van de helft van de factuur van de responsabiliseringsbijdrage.

Tot slot, mijnheer De Loor, hoop ik dat wij elkaar zullen vinden in het federale gremium, om daar aan de federale overheid te vragen dat zij ook een inspanning doet. Die inspanning moet niet zo groot zijn als de Vlaamse inspanning, maar de federale overheid heeft ook een verantwoordelijkheid ten opzichte van de lokale

besturen. Politie en brandweer zijn de verantwoordelijkheden van de lokale besturen. De pensioenregeling is ook de verantwoordelijkheid van de federale overheid. Wij doen een inspanning, en ik ben daar bescheiden over, maar ik hoop dat de federale overheid ook een inspanning zal doen. Daar kunnen wij onze partijen in aanmoedigen.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, ik denk dat we die aanmoediging zeker zullen opnemen. U hebt dat in de plenaire vergadering ook gezegd. Ik vind het inderdaad belangrijk, vandaar dat ik in mijn vraag heb verwezen naar de verschillende verantwoordelijken, zowel bij de lokale besturen als bij Vlaanderen en op het federale niveau.

Maar, collega's, ik wil enkel waarschuwen. De lokale besturen staan het dichtst bij de bevolking. Ze genieten ook het meeste vertrouwen van de burger. Ik wil ervoor waarschuwen dat, gezien de zeer hoge verwachtingen van burgers en ondernemingen ten aanzien van de lokale besturen, de dienstverlening in het gedrang zou komen, en dat er sterk zou worden geschrapt in investeringen. We moeten vermijden dat er massaal wordt geschrapt in de investeringen. Dat geldt niet alleen voor de dienstverlening, het zal ook een impact hebben op de lokale economie, op de lokale ondernemers. We moeten er alles aan doen om het investeringsklimaat van steden en gemeenten niet te laten afzwakken.

Minister, u zegt dat u berichten en sms'jes krijgt om u te bedanken. Ik begrijp dat, maar ik denk dat de duidelijke signalen die we krijgen van de VVSG, maar ook van de lokale bestuurders, ook in de richting gaan van de mededeling dat ze aan het verzuipen zijn en dat ze die verwachtingen en investeringen zullen moeten lossen.

Als we weten dat meer dan een derde van de publieke investeringen gebeurt door de lokale besturen, dan heeft het inderdaad sterke gevolgen voor de privésector mochten die stilvallen.

Collega's, ik hoop, en waarschijnlijk samen met jullie, dat deze crisis niet de crisis te veel is voor de Dorpsstraat, zodanig dat de dienstverlening en die investeringen op peil kunnen worden gehouden. Ik zal dit thema met nog een aantal collega's uit deze commissie zeker verder blijven opvolgen, want ik vind het superbelangrijk.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het openstellen van publieke gebouwen voor telewerkers – 3745 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Deze vraag om uitleg is gerelateerd aan de vorige. Sinds het uitbreken van de coronacrisis in het voorjaar van 2020 is telewerken in veel werkomgevingen sterk ingeburgerd. Veel bedrijven laten toe dat hun werknemers een of meer dagen thuiswerken en ook bij de Vlaamse overheid, waar dat al voor een stuk ingeburgerd was, is tijd- en plaatsonafhankelijk werken stilaan de norm geworden. Het biedt dan ook veel voordelen.

De torenhoge energieprijzen zouden die evolutie echter wel eens sneller dan verwacht een halt kunnen toeroepen. Het Nederlandse budgetinstituut Nibud

berekende dat een thuiswerkdag door de hoge energieprijzen in maart van dit jaar ongeveer 3 euro per dag kostte, waarvan twee derde wordt besteed aan elektriciteit en verwarming. Met de huidige energieprijzen zou de kostprijs voor een thuiswerkdag al oplopen tot 5 euro per dag of 100 euro per maand voor wie fulltime thuiswerkt. Er wordt dan ook verwacht dat veel werknemers de komende winter hun dagen het liefst zoveel mogelijk op kantoor zullen doorbrengen om hun energieverbruik thuis te beperken. Ik denk dat dat geen science fiction is en dat we allemaal al geconfronteerd werden met mensen die ons daarover aanspreken.

In een aantal gemeenten, onder andere in een buurgemeente van Zottegem, Sint-Lievens-Houtem, overweegt het bestuur daarom om openbare gebouwen, zoals de bibliotheek of het cultureel centrum, ter beschikking te stellen van telewerkers. Op die manier kunnen mensen heel dicht bij huis werken en toch hun energiefactuur onder controle te houden. Telewerkers zouden dan een beroep kunnen doen op overheidsgebouwen die toch sowieso verwarmd worden, weliswaar minder dan voorheen. Daarnaast is het ook beter voor het klimaat om een gebouw collectief te verwarmen dan alle woningen individueel. Het systeem kan in feite vergeleken worden met initiatieven om samen te studeren op studieplekken tijdens de blok. Om de voordelen van telewerk te behouden of voor wie verplicht is om regelmatig thuis te werken of de hoge verplaatsingskosten naar het kantoor wil vermijden, kan dit een goede maatregel zijn op korte en middellange termijn.

Hoe staat u tegenover dergelijke initiatieven, onder andere in Sint-Lievens-Houtem? Zult u het idee promoten en/of zorgen voor een ondersteuning, bijvoorbeeld financiële ondersteuning?

Bent u van mening dat de huidige regeling van de Vlaamse overheid inzake hybride werken voldoende aangepast is aan de huidige context van die torenhoge energieprijzen, waarover we het hier in het verleden ook al hadden? Indien niet, zult u het initiatief nemen om deze aan te passen?

Plant u nog andere initiatieven om de hoge kost van thuiswerken voor overheids-personeel te milderen?

Ik kijk uit naar uw antwoorden, minister.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Bedankt voor uw interessante vraag, mijnheer De Loor. Zelf sta ik volledig achter het initiatief van Sint-Lievens-Houtem. Het is met de huidige energieprijzen moedig en terecht om gemeenschappelijke plaatsen aan te bieden waar mensen samen kunnen werken en studeren. Er zijn nog besturen die hierin ervaring hebben opgebouwd door hun gebouwen ter beschikking te stellen aan studenten tijdens de blok. Die ervaring kan doorgezet worden om dezelfde optie aan te bieden aan telewerkers, maar uiteraard is de situatie nu anders, ook de context en de redenen waarom.

Het behoort tot de autonomie van de lokale besturen om zulke initiatieven te ontwikkelen. De problematiek is volgens mij voldoende gekend en ik zie dan ook geen echte noodzaak om dit bijkomend te promoten of te ondersteunen. Het initiatief blijft bij de lokale besturen. Ik denk dat die, onder andere dankzij het inspiratieboekje dat we ze bezorgd hebben, voldoende creativiteit in huis hebben om dat te doen.

Ben ik van mening dat de huidige regeling van de Vlaamse overheid inzake hybride werken voldoende aangepast is? Ik heb vorig jaar het beleid voor hybride werken laten opmaken voor alle situaties, niet enkel voor een crisissituatie. De omzend-brief bevat een algemeen kader waarmee entiteiten autonoom de regeling voor telewerk kunnen invullen. Ze kunnen dus optimaal rekening houden met de noden

van hun organisatie en de noden van het team en het individuele personeelslid. Zo laat de omzendbrief toe dat alle personeelsleden in overleg met de leidinggevende kunnen kiezen waar en wanneer ze werken. De dienstverlening blijft uiteraard wel vooropstaan, maar als de activiteit van het personeelslid dit toelaat, kunnen ze dus kiezen of ze thuis, op kantoor of in een openbare ruimte werken. Ik benadruk dat thuiswerken dus nooit verplicht kan worden, behalve tijdens uitzonderlijke situaties zoals lockdowns. Dit kader is zeker voldoende flexibel met de huidige energieprijzen en de uitdagingen, aangezien personeelsleden altijd op kantoor mogen werken.

Plan ik nog andere initiatieven om de hoge kost van thuiswerken voor overheids-personeel te milderen? Wel, voor het personeel van de lokale besturen hebben de besturen de autonomie om een telewerkkader op te stellen op maat van het eigen bestuur. Besturen kunnen dus zelf afspraken maken over het eventueel voorzien van een financiële tussenkomst en over het ter beschikking stellen van het nodige materiaal, zoals een beeldscherm en bureaustoel.

Binnen de Vlaamse overheid heb ik in september 2021 laten verankeren dat elke thuiswerker een tussenkomst ontvangt voor zijn internetverbinding van minstens 20 euro. De vroegere optie om geen vergoeding toe te kennen, behoort daarmee definitief tot het verleden. De entiteiten moeten dus minstens iets doen en kunnen zelf beslissen hoe ver ze daarin gaan. Alle mogelijke bijkomende initiatieven maken deel uit van de algemene arbeidsvoorwaarden waarover ik in hun geheel onderhandel met de sociale partners. Ik hoop dat ik hiermee voldoende geantwoord heb op uw vraag.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Bedankt, minister, voor uw antwoord. Ik vind dat het initiatief dat genomen is in Sint-Lievens-Houtem inderdaad wel getuigt van enige creativiteit, al gebeurde iets gelijkaardigs al voor studenten.

Minister, ik wil nog even terugkomen op de Vlaamse regeling. Zoals ik in het verleden ook al gezegd heb, vind ik die nogal mager. Werknemers krijgen een internetvergoeding van minimaal 20 euro, terwijl we zien dat er op federaal niveau toch meer mogelijk is. Daar bedraagt de thuiswerkvergoeding 50 euro per maand, als ik me niet vergis. Vandaar nogmaals mijn pleidooi om die vergoeding te voorzien en op te trekken. Er is geen uniform kader. Ik denk dat dat meer nadelen dan voordelen heeft in dezen, want het is toch het overheidspersoneel dat elke dag een kwalitatieve dienstverlening aan de bevolking en aan ondernemingen verzekert.

Ik hoop, minister, zoals u gesteld hebt in uw antwoord, dat de voordelen van telewerken – al staat het iedereen natuurlijk vrij om naar de werkplek te gaan – op die manier niet snel of heel snel zullen wegvallen. Dat zou wel bijzonder jammer zijn.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: We hebben de discussie over die bedragen al gevoerd in het verleden. Ik denk dat het net goed is dat er flexibiliteit is en dat entiteiten dat zelf kunnen invullen naargelang de mogelijkheden en de behoeften. Ik moet wel vaststellen – en u moet me dat niet kwalijk nemen, mijnheer De Loor – dat u bij elke vraag die u stelt om meer geld vraagt. Ik moet toch echt eens op zoek naar die ezel. *(Opmerkingen van Kurt De Loor)*

Dan moeten we eens met elkaar praten.

De regel is er nu. Men kan het niet meer van zich afschuiven. Binnen elke entiteit moet men ernstig het debat voeren over de manier waarop men dat doet.

Ik wil u nog iets meegeven dat u misschien kan interesseren, mijnheer De Loor. Bij het koudere weer van de afgelopen weken – al is het nog niet écht koud geweest – is er nog steeds een beperkte bezetting van de gebouwen. Het verschilt van dag tot dag, maar de bezetting is op dit moment nog niet op het niveau van voor corona. Dat verbaasde mij ook een beetje. Ik denk dus dat daar nog altijd mogelijkheden zijn.

Een optie die ik zou willen bespreken met mijn collega-ministers, kan ook zijn dat de Vlaamse overheid gebouwen ter beschikking stelt voor initiatieven als dat in Sint-Lievens-Houtem. Ik weet dat het federale administratieve centrum in Leuven dat reeds doet, dus het eigen gebouw openstelt voor telewerkers. Misschien is dat ook een optie voor Vlaamse administratieve centra (VAC's). Dat is weliswaar de bevoegdheid van minister-president Jambon en dat moet ook met Het Facilitair Bedrijf bekeken worden. Maar ik wil dat zeker onderzoeken.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Dank u wel, minister, voor de bijkomende toelichting, ook over de piste die jullie bewandelen om eventueel de Vlaamse administratieve centra en andere gebouwen open te stellen. Want het is wel belangrijk dat die voordelen van het telewerken, dat naar aanleiding van de coronacrisis in een stroomversnelling is gekomen, niet zouden verdwijnen.

Wat uw opmerking betreft over het feit dat ik telkens om meer geld vraag: het is niet zo dat ik telkens enkel en alleen maar om meer geld vraag, maar dat is wel een vorm van waardering voor het werk dat het overheidspersoneel elke dag op een kwalitatieve manier levert, voor de dienstverlening aan burgers en ondernemingen. Daarenboven is het ook een pure noodzaak als je ziet dat die energieprijzen – de prijzen voor verwarming, gas en elektriciteit – en de prijs voor het watergebruik sterk gestegen zijn. Naast een blijk van waardering denk ik dat het ook een bittere noodzaak is. Dat wilde ik hier nog graag aan toevoegen. Ik zal dit verder opvolgen, collega's.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de resultaten van de recente lgbtq+-enquête – 3786 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Het is al even geleden dat het nieuws naar buiten is gekomen, maar Het Laatste Nieuws (HLN) en VTM Nieuws organiseerden bij duizend Vlamingen een enquête over de houding tegenover personen met een lgbtq+-achtergrond. En daaruit blijkt dat, zolang het abstract blijft, Vlamingen tolerant zijn tegenover mensen met een niet-heteroseksuele geaardheid. Negen op de tien Vlamingen vindt namelijk dat iedereen zijn seksuele geaardheid vrij moet kunnen uitdrukken, wat natuurlijk goed nieuws is.

Het onderzoek bevat ook een luik waarbij vierhonderd lgbtq+-personen werden bevraagd over hun ervaringen. Een verontrustend resultaat daarbij is onder andere dat een op de drie aangeeft dat ze door hun seksuele geaardheid of genderidentiteit beperkt zijn in hun kansen in de samenleving. Wat ik persoonlijk het meest zorgwekkend vind, is dat slechts een op de twee zich veilig voelt om in het openbaar de geaardheid of genderidentiteit duidelijk te tonen. Een op de vier zegt zelfs dat ze door hun geaardheid of genderidentiteit al fysiek bedreigd zijn geweest.

In het artikel op de website van HLN, waarin de resultaten werden bekendgemaakt, valt ook het volgende te lezen: "Toch zal homo- en transfobie 'er niet uitgroeien', want ook bij jongeren is er 39% dat het een brug te ver vindt dat je nu ook X kunt aanduiden op je paspoort en is er 23% dat vindt dat de aanvaarding van trans personen te ver gaat in ons land."

Minister, ook u reageerde reeds op de enquête: "Angst om hand in hand te lopen over straat omwille van je geaardheid, dat raakt aan de kern van onze samenleving: de vrijheid om te zijn wie je bent." Verder zegt u: "Het zijn cijfers om stil van te worden, maar verbazen doen ze niet. Ze liggen namelijk in het verlengde van eerder onderzoek. Holebi's voelen zich vandaag de dag te vaak niet veilig op straat en zijn dat te vaak eenvoudigweg ook niet." Einde citaat, waar ik mij overigens volledig in kan vinden.

Een besteld onderzoek naar de ervaringen van lgbtq+-personen in Vlaanderen met geweld werd medio december 2020 gegund aan het UZ Gent en zou opgeleverd worden in het voorjaar van 2023.

Ik heb hierover de volgende vragen.

Minister, wat zijn volgens u de opmerkelijkste en eventueel onverwachte resultaten uit die enquête? Op welke manier probeert u hierop in te spelen? Welke maatregelen zijn volgens u nog nodig om vooruitgang te boeken?

Er wordt, zoals geciteerd uit het krantenartikel dat verscheen, gesteld dat homo- en transfobie aan de orde is wanneer men er niet mee akkoord gaat dat personen op hun paspoort een X kunnen aanduiden. Mijn vraag is of u het daarmee eens bent, dat wie die mening is toegedaan, dan per definitie iemand is die homo- en/of transfoob is.

Tot slot gaf u terecht aan dat angst om hand in hand te lopen over straat vanwege geaardheid raakt aan de kern van onze samenleving, namelijk de vrijheid om te zijn wie je bent. Wordt er ook onderzocht op welke plekken en locaties in Vlaanderen deze angst zich al dan niet meer of minder voortdoet, en waarom er op die locaties dan precies angst is? Als dat niet het geval is, bent u dan bereid om ook dit te laten onderzoeken?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Bedankt voor uw interessante vraag.

De cijfers die u citeert uit de studie moet ik niet herhalen. Die zijn natuurlijk langs de ene kant verontrustend, maar je kunt er ook het hoopvolle in zien. Dat is altijd zo. Is het glas halfleeg of halfvol? Je kunt ook zeggen dat negen op de tien Vlamingen of 89 procent vindt dat iedereen zijn seksuele geaardheid vrij moet kunnen uitdrukken. 89 procent, dat is ook niet niks.

Inderdaad, een op de drie vindt dat een kind opgevoed moet worden door een man en een vrouw, en een op de vijf vindt dat twee ouders van hetzelfde geslacht geen kind kunnen adopteren. Maar dat wil omgekeerd dan ook weer zeggen dat vier op de vijf zegt dat het net wel kan dat een kind twee vaders of twee moeders heeft. De vraag is waar je de lat legt om te zeggen dat er in onze samenleving voldoende draagvlak is om die seksuele diversiteit ook in de praktijk, en dus niet alleen abstract, te aanvaarden.

De realiteit is natuurlijk wel dat er een verschil is tussen, laat me zeggen, ons wettelijk imago en de acceptatie in de samenleving. Wettelijk zijn we een van de voortrekkers ter wereld, u weet dat. Ons regelgevend kader is daarbij bij de top van de wereld op het vlak van openheid en garanderen dat mensen zichzelf kunnen

zijn. Maar dat vertaalt zich nog altijd niet in een volledige maatschappelijke acceptatie.

Vanuit het gelijkekansenbeleid zet ik erop in om daaraan te werken. We proberen dat draagvlak te vergroten op basis van wetenschappelijke inzichten, door bijvoorbeeld de geweldervaringen van holebi's en transgenderpersonen te onderzoeken. Dat onderzoek loopt bijna ten einde, en eind dit jaar zullen we daar de eerste inzichten over krijgen, en zullen we ons beleid beter afstemmen.

Ook belangrijk is het verspreiden van genuanceerde en correcte informatie, en het doorbreken van de gender- en heteronormativiteit. We financieren eveneens een project rond online en offline veilige ruimtes, waar holebi's en transgender personen terecht kunnen met twijfels en vragen, en bij gelijkgestemden even tot rust kunnen komen.

Binnen het Plan Samenleven ondersteunen we lokale besturen bij acties rond straatintimidatie of vormingen rond het omstaandersprincipe. Daar hebben we hier in het verleden ook al over gesproken. En dan was er het debat van dinsdag. Een sterk en performant Vlaams Mensenrechteninstituut kan ook kordater optreden bij discriminatie, op basis van deze gronden.

Dan was er de vraag of je homo- of transfoob bent als je het er moeilijk mee hebt dat men op het paspoort een X kan aanduiden. Er zijn mensen met een non-binaire genderidentiteit die zich niet identificeren als man of vrouw. Voor hen is het belangrijk om een alternatief te hebben op die 'm' of 'v' op de identiteitskaart. Als liberaal vind ik dat mensen die vrijheid moeten hebben. Dat is niet mijn keuze, dat is hun keuze. Het is een keuze die geen afbreuk doet aan mijn vrijheid, dus wat zou ik er tegen kunnen hebben?

Willen we een samenleving waar ieder zijn eigen genderidentiteit en seksuele voorkeur in alle vrijheid kan beleven, dan moeten we de rigide denkpatronen bestrijden en vooroordelen loslaten. De tijd is voorbij dat een gezin enkel bestond uit een man, een vrouw en kinderen, dat de zorgrol uitsluitend door vrouwen werd opgenomen, en dat er strikte gedragingen verbonden zijn aan mannelijkheid of vrouwelijkheid. We leven in een andere tijd, waar er meer vrijheid is voor mensen om dat naar eigen inzichten te doen.

Maar personen die het een brug te ver vinden dat een X kan worden aangeduid op je paspoort, zijn in mijn ogen niet per definitie transfoob. Het gaat hier om een thematiek die in grote mate nog ongekend is. En zoals alles, vraagt een maatschappelijke aanpassing tijd. We leven in een maatschappelijke evolutie. Als we terugkijken naar pakweg mijn jeugdjaren of tienerjaren, en naar hoe er toen naar homoseksualiteit werd gekeken in vergelijking met vandaag, was het idee van een transgender nog heel vreemd in de samenleving. Dat ondergaat een maatschappelijke evolutie, en je hebt daar voortrekkers in nodig, mensen die daar heel principieel in handelen, vechten voor die rechten. En langzaam maar zeker evolueert een samenleving daarin. Ik denk dat dat een verschuiving is van culturele inzichten, en dat vraagt wat tijd.

Natuurlijk is elke dag een dag te lang voor mensen die op dat moment gediscrimineerd worden of beperkt worden in hun mogelijkheden. We moeten altijd aan de kant van die mensen staan. Maar ik ben niet iemand die zegt dat, als mensen niet helemaal mee zijn in die hele evolutie, het per definitie mensen zijn die in het verdomhoekje moeten zitten. Dat is een maatschappelijke evolutie waar altijd wat spanning op zal zitten. Maar ik denk niet dat als iemand zegt dat hij het een brug te ver vindt dat je categorie X kunt aanduiden op je paspoort, dit dan meteen transfoob gedrag is. Al ben ik het niet eens met die mensen, dat is iets anders. Maar ik vind het niet noodzakelijk transfoob gedrag, omdat er ook andere alternatieven zijn.

U weet dat sommige mensen ervoor pleiten om die m/v gewoon weg te laten. Waarom hebben we dat nodig? Waarom geen identiteitskaart waar dat niet op staat? Wat brengt dat bij, wat helpt ons dat? Welke extra informatie heb je daarmee? Dat zou ook een andere oplossing kunnen zijn. Want als je die X hebt, is de kans natuurlijk groot dat sommigen mensen zeggen dat ze zich ook niet met die X kunnen identificeren. Ik denk dat je op een zeker moment zult moeten zeggen: waarom moet je mensen daarop labelen? Er zou een andere oplossing kunnen zijn. Daar is debat over. Ik heb daar op dit moment nog geen sterk ontwikkelde, vaststaande visie op, maar ik sta ervoor open om over dat debat mee na te denken.

Wordt er onderzocht op welke plekken en locaties er een gevoel van angst is? We doen dat inderdaad. Er is op dit moment een lopend onderzoek rond de geweld-ervaringen van holebi's en transgender personen. Daar zetten we niet in op die locaties. Ik maak wel graag de link met twee acties in het Plan Samenleven: straatintimidatie en het omstaandersprincipe. Elf besturen gaan volgend jaar aan de slag met het project straatintimidatie, en achttien lokale besturen gaan professionals, zoals horecapersoneel, maar ook gewone burgers trainen om te reageren wanneer ze geconfronteerd worden met bijvoorbeeld homofobie, in het kader van omstaanderstrainingen. Dat zijn vaak ook de grotere steden. Bij straatintimidatie gaat het over Antwerpen, Oostende, Roeselare, Turnhout, Leuven, Mechelen, Gent en Sint-Niklaas, maar ook Beringen en Halle. Bij het trainen van mensen, die omstaanderstraining, gaat het over Brugge, Pelt, Bornem, Genk, Roeselare, Beringen, de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC), Zaventem, Gent, Antwerpen, Hout-halen-Helchteren, Lokeren, Maasmechelen, Sint-Niklaas, Oostende, Leuven, Mechelen en Heusden-Zolder.

Wat zijn we wel aan het doen in het kader van die straatintimidatie? Met Plan International ontwikkelen we in het kader van Safer Cities een tool waar mensen, ook holebi's en transgender personen, kunnen aangeven waar ze worden lastig-gevallen op straat. U vraagt of we dat gaan doen. Ja, we gaan dat doen, omdat ik vind dat dat zo helder en zo duidelijk mogelijk moet zijn. We moeten daar geen taboes in hebben.

We financieren dat project, en we gaan lokale besturen motiveren om met die tool aan de slag te gaan. Want ik vind het belangrijk dat mensen weten waar het probleem zich situeert, om dat veel accurater en veel beter en efficiënter te kunnen aanpakken, politieel en op een andere manier. We gaan dat dus doen.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Bedankt voor uw duidelijk antwoord. Ik zal allereerst mijn bijkomende vraag stellen. U had het op een gegeven moment over een project, online en offline, over die veilige ruimtes. Kunt u dat dadelijk nog wat meer toelichten? Dat is mijn eerste bijkomende vraag.

Ten tweede kijk ik natuurlijk nog altijd uit – en ik kijk er al lang naar uit – naar de resultaten van dat onderzoek. Ik vind het jammer dat daarin die locaties niet zijn opgenomen, want ik vind dat zelf zeer belangrijk. Ik ken de tool Safer Cities, waar dat wel in gebeurt, op basis van gebruikerservaringen. Ik heb daar in de Antwerpse gemeenteraad ook al over gesproken, en van mening over gewisseld.

Ik blijf toch een beetje met u van mening verschillen, minister. En ik ben natuurlijk blij dat u zegt dat iemand die die X maar niets vindt, niet per definitie trans- of homofoob is. Maar u geeft toch wel aan dat er een evolutie bezig is, of moet zijn, naar wat u dan noemt een, tussen aanhalingstekens, totale maatschappelijke acceptatie. Daarin zit dan ook vervat, als ik u goed begrijp, dat iedereen uiteindelijk wel zal moeten aanvaarden dat er zoiets zal komen als een mogelijkheid tot een X op een paspoort. Maar u schudt van neen; dan heb ik het anders begrepen.

Maar het punt dat ik hiermee wil maken – en u kent mijn visie ondertussen toch ook al wel, denk ik –, is dat we dat niet op één hoop mogen gooien met mensen die lgbtq+-personen verbaal willen uitschelden of lastigvallen of fysiek bedreigen, of wat dan ook. Er was recent nog het geval van een homoseksueel die in elkaar was geslagen in het Stadspark in Antwerpen, en die daar urenlang, zelfs de hele nacht heeft gelegen. Men vreesde zelfs voor een coma, dat was een verschrikkelijke zaak. En op het politiekantoor werd gezegd dat zij op de hoogte zijn van groepjes jongeren die in het Stadspark bewust op zoek gaan naar mensen met die geaardheid of achtergrond, om hen in elkaar te slaan. Dat is te gruwelijk en te verschrikkelijk voor woorden.

En dus vind ik altijd dat wij zeer zuiver moeten blijven in het onderscheid tussen wat nu effectief homofobie en transfobie is. En daarmee bedoel ik echt dit soort gevallen. Denk ook aan die Tsjetsjeense chatgroep die expliciet was opgericht met een 600-tal leden om homo's in elkaar te slaan en dat te filmen.

Want anderzijds heb je mensen die een conservatieve of katholieke mening hebben, en die zeggen dat ze het huwelijk voorbehouden vinden aan een man en een vrouw. Dat is niet per se mijn mening, zeg ik erbij, maar ik vind dat onderscheid zo belangrijk. We mogen dat niet allemaal op één hoop gooien, en ik hoop ook dat dat in het onderzoek gebeurt.

Laat mij misschien nog afronden met te zeggen dat er in deze, wat mij betreft, zeer belangrijke discussie heel vaak wordt vergeten dat ook mensen die zelf een homoseksuele of transseksuele achtergrond hebben, heel vaak niet in het hokje te plaatsen zijn van diegenen die vinden dat mannen met mannen moeten kunnen trouwen, of die vinden dat er een X op het paspoort moet kunnen staan. Ook in die gemeenschap, als je het al een gemeenschap kunt noemen, is er zoveel diversiteit wat dat betreft. En heel vaak hoor ik bij die mensen ook dat er wordt gezegd: "Waar houden ze zich nu mee bezig? Een X op een paspoort of gendertoiletten, terwijl wij nog niet eens veilig in het Stadspark kunnen gaan lopen?" Dat is een beetje mijn invalshoek, waarover we hopelijk nog meer van gedachten zullen kunnen wisselen, inzake die resolutie, maar ook inzake de resultaten van dat onderzoek.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Van Rooy, ik begrijp dat u daar een genuanceerd standpunt inneemt. Op een aantal vlakken volg ik u, maar ik heb toch een aantal nuances in het discours. Ik zei daarnet dat er een maatschappelijke evolutie is. Een samenleving evolueert permanent. Als ik het voorbeeld mag geven van de positie van de vrouw in de samenleving, en hoe onze ouders en grootouders daarover denken: zo denken wij daar vandaag niet meer over. Dat is een evolutie die je zelfs in partijprogramma's terugvindt. Zelfs in uw partijprogramma is dat een evolutie, moet ik ootmoedig bekennen.

We kijken nu anders naar een aantal maatschappelijke elementen dan in het verleden, en dat is ook goed. Waarom? Voor mij, vanuit mijn politiek perspectief, is dat de toenemende vrijheid van mensen. Dat is een voortschrijdend iets, dat is de motor van onze samenleving, van ons maatschappijmodel: dat mensen meer vrijheid krijgen, eerder dan minder vrijheid, en dat mensen zichzelf kunnen zijn. U zei daarstraks ook dat u erin gelooft dat mensen zichzelf zouden moeten kunnen zijn. Het gaat om het doorbreken van een bepaalde rigide kijk op hoe mensen moeten zijn of hoe ze moeten passen binnen bepaalde hokjes. Dat is nu eenmaal iets wat telkens opnieuw doorbroken wordt in onze samenleving. Dat is het punt dat ik wilde maken, dat daar evolutie in zit.

Maar dat wil natuurlijk niet zeggen dat elke vraag, elke inval die iemand heeft of elke eis die iemand stelt, onmiddellijk een eis is die heel de samenleving omarmt of zelfs zou moeten omarmen. Daar is maatschappelijk debat, dat is de botsing der

ideeën. Maar wat bij mij wel altijd de graadmeter is, is of we iemands vrijheid en mogelijkheid respecteren om zichzelf te zijn.

U zegt dat het belangrijkste daarbij is dat mensen zich veilig kunnen voelen op straat. En natuurlijk is veiligheid in de piramide van Maslow het eerste waar je voor moet zorgen. Maar het is natuurlijk niet het enige. Ik zou niet graag een samenleving hebben waar, als het bijvoorbeeld over homoseksualiteit gaat, we er alleen voor zorgen dat die mensen veilig op straat kunnen lopen. Maar als ze een winkel binnenkomen, mag ik als winkelbediende zeggen: "Ik bedien u niet, want u bent een homoseksueel, en ik wil dat hier niet hebben." Of een verhuurder beslist om niet te verhuren aan homoseksuelen, of men krijgt daarom geen werk. Stel dat een samenleving dat consequent zou doen ten aanzien van mensen met een homoseksuele geaardheid, dan zeg ik dat we nog altijd in een onrechtvaardige en onvrije samenleving zitten. Dan kunnen die mensen zich misschien wel veilig voelen op straat, maar die andere dingen zijn ook belangrijk.

Daarin aanvaard ik vanuit mijn perspectief, dat als liberaal misschien heel verregaand is, dat een samenleving daarin evolueert, en dat je niet van iedereen onmiddellijk moet zeggen: "Die zit niet mee in mijn gedachtenstroming, dus dat is een vijand, en dat is een homofob." Dat is een simplisme. Mensen zijn niet homofob als ze in die discussie over X zeggen dat zij dat niet nodig vinden. Dan ben je niet homofob.

Je bent voor mij ook niet homofob als je zegt dat je je stoort aan de Gay Pride. Ik ga dat eerlijk zeggen. Dan ben je voor mij geen homofob. Je kunt zeggen dat je het niet begrijpt, of dat je niet verstaat wat daarachter zit, of dat je niet verstaat waarvoor dat symbool staat. Men kan zeggen dat je nog een hele weg af te leggen hebt, of dat je nog wat achter zit. Maar als iemand zegt dat hij de meest extravagante beelden van een Gay Pride wat vreemd vindt, midden in een stad, dan maakt hem dat niet onmiddellijk een homofob. Er is een bandbreedte in onze samenleving waarin er net maatschappelijk debat kan zijn, met respect voor elkaar.

Als iemand vanuit zijn religieuze overtuiging vindt dat het huwelijk voorbehouden is aan een man en een vrouw, dan verschil ik fundamenteel van mening met die persoon. Maar als die persoon aanvaardt dat mensen met eenzelfde seksuele geaardheid wel moeten kunnen samenwonen en wettelijk niet gediscrimineerd mogen worden, dan denk ik dat je niet homofob bent.

Maar dat andere punt is ook belangrijk. En dat gaat verder dan veiligheid. Ik probeer nu niet de confrontatie met u op te zoeken, wat we vaak doen. Ik probeer goed te luisteren. Toen ik daarstraks uw betoog hoorde, vond ik dat u daar iets te vaak parkeerde: laten we zorgen dat ze veilig zijn, en dan is het probleem opgelost. Neen, ik denk dat je als samenleving nog meer moet doen voor de mensen, zoals we ook meer hebben gedaan voor vrouwen. En zo moeten we ook meer doen voor mensen met een handicap. Ik ben nu niet vrouwen en mensen met een handicap met elkaar aan het vergelijken, maar er zijn groepen in de samenleving die vandaag de dag, of historisch, minder konden participeren, minder deel konden nemen aan de samenleving. En we hebben daar die weg moeten vrijmaken, tegen vooroordelen in, tegen traditie in. En dat is iets wat een samenleving moet blijven doen, anders laten we de vrijheid los. En dan laten we de kern van onze samenleving los.

Als ik uw betoog hoor, dan denk ik niet dat er een onoverbrugbare kloof is. Maar ik denk dat je verder moet gaan dan alleen maar te zeggen dat mensen veilig op straat moeten kunnen zijn, ook als ze een homoseksuele geaardheid hebben. Neen, we moeten zorgen dat die mensen volwaardig en gelijk behandeld worden in onze samenleving.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Minister, als ik u nu bezig hoor over hoe het begrip 'homofoob' zou moeten worden gehanteerd, dan kan ik alleen maar hopen dat dat in de toekomst ook effectief gebeurt door u en door de politici in uw partij. Wij worden vaak homofoob genoemd als partij vanwege het feit dat er bij ons misschien politici zijn die vinden dat het huwelijk is voorbehouden voor een man en vrouw. En dan worden wij als partij, of dan worden die mensen, homofoob genoemd.

U zegt nu dat u dat niet vindt, en ik ben blij dat te horen. Maar u weet zeer goed, denk ik toch, dat het algemene debat dat daarover woedt, heel vaak niet verloopt zoals u het hier nu schetst. En ik betreur dat. Er wordt wel echt in hokjes gedacht, en wie niet mee is met het volledige pakket, waar ook het trouwen in zit, of het adopteren, of de X op het paspoort, die wordt toch homofoob genoemd.

Ik begrijp dat u zegt dat u vindt dat ik misschien te veel focus, of te veel alleen maar focus op dat veiligheidsaspect. Maar ik heb de cijfers hier voorgelezen. Slechts een op de twee, dus de helft, voelt zich veilig om in het openbaar zijn geaardheid te laten zien. Wie had dat durven te denken twintig jaar geleden, dat we vandaag, ondanks de wetten die er inderdaad zijn, nog maar op dit punt zouden zitten.

Dat staat eigenlijk in schril contrast, niet alleen met de wetgeving die er heerst en het maatschappelijk parcours in dit land, het staat ook in schril contrast met de strijd die er woedt en de maatschappelijke energie en kosten die er dan worden gestoken in iets – in mijn ogen – relatief banaals als een X op het paspoort.

Dat is ook mijn waarschuwing. Alle energie die wordt gestoken in debatten en in maatregelen zoals een X op een paspoort of een transgendertoilet, dat zijn middelen en dat is energie die niet gaan naar het veiliger maken van onze straten voor homoseksuelen. En die cijfers tonen dat dat echt wel nodig is, en dat het eigenlijk veel erger gesteld is dan velen wellicht denken.

We zullen daarover met elkaar in debat blijven gaan, minister Somers.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik wil toch nog kort tussenkomen.

U weet dat we naar aanleiding van de moord op die man in Beveren gesproken hebben met verschillende belangenorganisaties van de regenbooggemeenschap. Een van hun indringende vragen was toen dat we voor hen ruimtes moesten creëren voor als ze zo'n ervaring van onveiligheid hebben meegemaakt. Ze moeten ergens terechtkunnen om daarover te vertellen, om dat te kunnen verwerken. Dus op vraag van hen subsidiëren we dat, maken we dat mogelijk, organiseren we dat.

Dat kan virtueel zijn, zodat je via het internet met gelijkgestemden daarover kunt praten en je hart kunt luchten, in wat men dan een veilige omgeving noemt. Dat betekent natuurlijk ook een psychologisch veilige omgeving, omdat je daar met gelijkgestemden kunt praten. En we doen dat ook met het Roze Huis en met çavaria, waar we die plekken creëren. Je gaat natuurlijk ook bij de politie om klacht in te dienen, maar mensen weten ook, als ze slachtoffer zijn geweest, waar ze daarover kunnen praten.

Ik begrijp heel goed dat ten eerste niet iedereen graag uitkomt voor zijn seksuele geaardheid. Dat is een privézaak. Maar ten tweede heb je ook mensen die daarvoor uitkomen, maar die op zo'n moment behoefte hebben om gelijkgezinden te kunnen spreken. Dat is wat we daarmee doen. Dat wilde ik gewoon nog even meegeven als informatie.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Als slot geef ik dan nog mee dat ik echt hoop dat Vlaanderen één grote 'safe space' kan zijn, voor iedereen, ook voor die mensen. Ik vind het goedbedoeld hoor, maar ik hoop dat dat dan natuurlijk niet meer nodig is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de sancties tegen medewerkers van de Universiteit Antwerpen wegens zogenaamd ontoelaatbare uitspraken en de rol van het Hannah Arendt Instituut in dat dossier

– 3787 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kris Van Dijck

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Minister, we herinneren het ons wellicht allemaal: enkele maanden geleden werd een privégesprek tussen een onderwijs-assistent en een technicus aan de Universiteit Antwerpen, dat plaatsvond in een lege aula na afloop van een praktijkexamen, illegaal verspreid. Ik stelde u hierover een vraag om uitleg op 5 juli 2022.

De ophef die toen ontstond, was er helaas niet omdat die beelden op oneigenlijke wijze waren opgenomen – de lestijd was immers afgelopen – en bovendien illegaal waren verspreid op sociale media, waardoor de privacy van de twee universiteits-medewerkers is geschonden. Neen, de ophef was er omdat de universiteits-medewerkers bepaalde ideeën en ervaringen uitwisselden, daar bepaalde redeneringen rond opbouwden, zich vragen stelden en twijfel uitten, en dit zoals talloze mensen in Vlaanderen dit elke dag opnieuw doen, wat – ik heb dat toen ook benadrukt, u herinnert zich dat misschien – volkomen normaal is in een vrije, tolerante samenleving met een open debatacultuur zoals de onze.

Maar dan was er de rector van de universiteit, Herman Van Goethem. Hij vond het gesprek ontoelaatbaar en beneden alle peil. Hij kwam in Terzake zelfs zeggen "dat hij in tranen wilde uitbarsten". Dan was er het politiek correcte en islamofiele Kif Kif, dat er zelfs een bewijs in zag van zogenaamd structureel racisme. Afijn, de typische ophef zoals we die gewend zijn in het politiek correcte Vlaanderen was compleet.

De gedwongen excuses van die medewerkers waren dan ook niet genoeg. Na enkele weken, waarin volgens Van Goethem overlegd werd met het toen en ook nu nog met miljoenen euro's gesubsidieerde Unia en het nieuwbakken Hannah Arendt Instituut, minister, besloot de rector om de twee medewerkers te schorsen voor onbepaalde duur. In die periode zouden de universiteitsmedewerkers "in professionele trajecten worden betrokken waarbij wordt nagegaan hoe het vertrouwen zou kunnen worden hersteld". Volgens rector Van Goethem zou dit in samenwerking zijn met Unia en het Hannah Arendt Instituut.

In uw antwoord op mijn vraag om uitleg toen, minister, gaf u aan dat het Hannah Arendt Instituut tot op die dag, 5 juli 2022, geen enkele vraag had ontvangen. Ik voeg er nog aan toe dat u meegaf dat u ook vond dat het Hannah Arendt Instituut niet zou moeten ingaan op een dergelijke vraag, zo herinner ik mij. Ik heb toen geconcludeerd dat rector Van Goethem op zijn minst voor zijn beurt had gesproken of gewoon onzin had uitgekraamd.

Minister, werd ondertussen reeds duidelijk welke straf of traject die medewerkers kregen opgelegd? Is de schorsing van beide medewerkers weer opgeheven? Hoe evalueert u deze gang van zaken?

Is er uiteindelijk een poging geweest om het Hannah Arendt Instituut hierbij te betrekken en zo ja, wat hield de vraag van de Universiteit Antwerpen, van mijnheer Van Goethem, aan het Hannah Arendt Instituut precies in? Is het Hannah Arendt Instituut eventueel toch op deze vraag ingegaan?

Tot slot, minister, hebt u sinds 5 juli nog contact gehad met een of meerdere actoren in deze zaak, met name mijnheer Goethem, het Hannah Arendt Instituut of de geschorste universiteitsmedewerkers? Zo ja, wat hield dit contact in?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik kan redelijk kort antwoorden op uw vraag, mijnheer Van Rooy. In juli heb ik inderdaad mijn mening over de materie gegeven. Ik heb er toen ook op gewezen dat het uiteindelijk een interne aangelegenheid is tussen de UAntwerpen, vanuit haar rol als werkgever, en haar werknemers. Ik vind het niet mijn taak om actief tussen te komen in die relatie. Ik heb dat toen ook gezegd.

Voor alle duidelijkheid: er is geen sanctie getroffen, enkel een preventieve maatregel met behoud van loon. Er is nu een re-integratietraject gestart om die studenten en medewerkers weer bij elkaar te brengen.

In de openingsspeech van het nieuwe academiejaar van vorige week verwijst Van Goethem naar het incident.

De UAntwerpen zal haar veiligheidsbeleid met betrekking tot opnames en de mogelijke verspreiding ervan aanscherpen. Dat is volgens mij heel terecht. Zoals ik ook in juli al aanhaalde, ging het om een privégesprek dat nooit zonder toestemming of medeweten van de betrokkenen mocht worden opgenomen en uitgezonden. De UAntwerpen heeft die fout onmiddellijk toegegeven en het is fijn om vast te stellen dat de universiteit stappen heeft gezet om herhaling te voorkomen.

Daarnaast zet de universiteit ook in op vormingstrajecten en begeleiding over leiderschap, vooroordelen en inclusie.

U stelt ook een aantal vragen over het Hannah Arendt Instituut. Op zich behoort dit tot de interne keuken van het Hannah Arendt Instituut. Dat instituut is autonoom en is mij geen verantwoording verschuldigd over zijn werking, tenzij het gaat over projecten die ik financier.

Maar het is mij wel ter ore gekomen dat de UAntwerpen geen vraag heeft gesteld aan het Hannah Arendt Instituut en ook geen intentie heeft om die in de toekomst nog te stellen.

Ik heb rector Van Goethem wel nog ontmoet, maar in een heel andere context en rond een heel andere thematiek, namelijk hogeronderwijsproblematieken. De andere actoren heb ik niet ontmoet.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): U weet dus ook niet of die geschorste medewerkers opnieuw aan het werk zijn?

Minister Bart Somers: Men heeft mij gezegd dat die medewerkers hun loon hebben behouden, dat er een preventieve maatregel was genomen en dat er nu een re-integratietraject is om het vertrouwen tussen de studenten en de medewerkers te herstellen.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Dan kan ik alleen maar concluderen met te zeggen, minister, dat ik een re-integratietraject om studenten en medewerkers weer bij elkaar te brengen, te gek voor woorden vind. Ik wil dat toch nog eens zeggen. Als er naar aanleiding van een doodgewoon gesprek tussen twee doodgewone mensen – ik zou ze zelfs bijna de gemiddelde Vlaming durven te noemen – een re-integratietraject moet worden voorzien, alsof dat bij wijze van spreken moslimfundamentalisten zijn, om ze weer dichterbij de studenten te brengen, welk signaal geef je als universiteit dan aan je studenten? "Dat is een abnormaal gesprek, dat eigenlijk niet mag plaatsvinden. En wie wel zo'n gesprek voert" – waar alles in zat: twijfel, redeneren, vraagstellingen, bekommernissen – "moet re-integreren, om weer dichterbij de studenten te komen." Dat vind ik een verderfelijk signaal, dat haaks staat op alles waarvoor wij in het Westen staan en dat ook haaks staat op waar een universiteit in een regio als Vlaanderen voor staat. Ik kan mijn afschuw daarover niet voldoende blijven uitspreken. *(Opmerkingen van minister Bart Somers)*

Ja, absoluut. En dat waren niet uw woorden. Ik dank u voor de info over dat citaat, waarover ik mijn afschuw dan kan uitspreken.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Ik wil zowel de minister als collega Van Rooy bijtreden, omdat wij ook wel een probleem hebben met wat daar is gebeurd. Het was een privégesprek waaruit volgens mij geen racisme, laat staan structureel racisme bleek. En dat men daarvoor dan een schorsing uitspreekt en die medewerkers in mijn ogen gaat 'criminaliseren' door hen te zeggen dat ze een re-integratietraject moeten volgen, is voor ons meer dan een brug te ver.

Maar minister, u hebt dat vorige keer ook geantwoord. Ook vandaag bent u van mening dat het een goede zaak is dat deze vraag wordt gesteld en dat daarop wordt gereageerd.

Ik heb uit de media begrepen dat die mensen wel degelijk door het Hannah Arendt Instituut worden begeleid. Vandaag zegt u het omgekeerde. Ik zou toch wel graag willen dat dat wordt uitgeklaard. Want als dat inderdaad het geval is, dan vind ik niet dat er met subsidiegeld aan mensen moet worden gezegd wat zij wel en niet mogen zeggen in hun gesprekken met collega's.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik moet twee zaken duidelijk stellen. Als je mensen begint te citeren, moet je ze heel juist citeren. Eerst en vooral: dat is niet het citaat. Het is heel duidelijk dat het Hannah Arendt Instituut geen contact heeft met die mensen. Het is die niet aan het begeleiden. De informatie die daarover wordt verspreid, is dus fout. Ik heb het nog eens laten dubbelchecken, mijn kabinet is daarover zeer stellig: dat is niet het geval. Dat is heel duidelijk.

Ten tweede, een schorsing is met verlies van inkomen. Zij behouden hun inkomen. Nu verwijst ik weer naar wat er is gebeurd in de Universiteit Antwerpen. Vanwege de commotie, de heisa, het maatschappelijke debat, de verontwaardiging bij de ene, de verontwaardiging in de andere richting bij de andere, heeft men het bij de Universiteit Antwerpen in het belang van die medewerkers nodig geacht dat zij een tijd niet in direct contact kwamen met studenten. Dat is het re-integratietraject waarover men nu spreekt. Men heeft dat gedaan vanwege de commotie die errond heerst. Ik kan mij er iets bij voorstellen dat je, als mensen in zo'n felle commotie zitten, als instelling zegt dat ze de confrontatie – die we in het parlement heel gewoon zijn – niet rechtstreeks mogen aangaan. Dat is wat de Universiteit

Antwerpen mij heeft gezegd. Dat is de argumentatie die zij aanhalen. Het re-integratieproces is dat proces om weer op een normale manier met elkaar te werken in de relatie personeel – ik denk dat het twee docenten waren – en studenten.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Het betreft een onderwijsassistent en een technicus, zo heb ik het althans begrepen na onze eerste discussie daarover.

Minister Somers, u masseert het nu een beetje door te zeggen dat men zich door de commotie die er is ontstaan, verplicht voelde om de medewerkers in een re-integratietraject te zetten. U zegt dat u zich daar iets bij kunt voorstellen.

Maar laat mij toch heel duidelijk zeggen: wie heeft die commotie veroorzaakt? Dat is de heer Van Goethem. Hij is, nadat die beelden op illegale wijze waren gelect, als een dramaqueen zelfs op nationale tv in Terzake gaan zeggen "dat het om te huilen is". Als de heer Van Goethem van in het begin had gezegd: "Beste studenten, dit was een privégesprek waar niets mis mee was. Die beelden hadden niet moeten worden gelect. Ga ermee om, want dit was een normaal gesprek, en behandel onze onderwijsassistent en technicus goed, als een normaal deel van de universiteit", dan was er geen vuiltje aan de lucht geweest. Dan was er ook geen re-integratietraject nodig geweest. Dat wilde ik toch nog zeggen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Janssens aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het overleg met de lokale besturen en de veiligheidsdiensten over de Diyanet-moskeeën – 3795 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Sam Van Rooy

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister, in een van de laatste commissievergaderingen voor het zomerreces hadden we het al over de Turkse Diyanet-moskeeën en toen gaf u aan dat u in mei van dit jaar een briefing had georganiseerd voor burgemeesters en lokale politieofficiërs van een twintigtal lokale besturen, waar ook de Veiligheid van de Staat (VSSE) en het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse (OCAD) bij betrokken waren om onder meer toelichting te geven over de structuur en werking van Diyanet. U gaf toen ook aan dat u verder met de VSSE en met de burgemeesters zou samenzitten om te bekijken hoe mogelijke ongewenste buitenlandse beïnvloeding binnen een lokale geloofsgemeenschap – lees: binnen de moskeeën – kan worden aangepakt.

U zei ook dat u al in contact was geweest met vijftien lokale besturen op wiens grondgebied een Diyanetmoskee gelegen is, en dat u met andere lokale besturen ook nog contact zou opnemen om ze te briefen over de problematiek van ongewenste buitenlandse inmenging. Er werd ook bij gezegd dat u het screenen van de Diyanetmoskeeën als een van de prioriteiten binnen de werking van de informatie- en screeningsdienst lokale geloofsgemeenschappen (ISD) zou beschouwen. Dat zei u allemaal in eerdere commissievergaderingen.

Ik ga dan over naar mijn vragen.

U hebt later nog, in september, met de negen lokale besturen samengezeten waar de erkende moskeeën gelegen zijn. Op 13 september had u daarover een overleg

op uw kabinet, samen met de VSSE. Ik zou willen vragen: wat was het resultaat van die vergadering samen met de VSSE en de burgemeesters over Diyanet? Wat is er beslist? Is het de bedoeling van deze en andere vergaderingen over Diyanet die u eerder dit jaar organiseerde om de burgemeesters af te helpen van hun appeasementpolitiek inzake Diyanet en hen te overtuigen van de funeste rol van dit netwerk in onze samenleving?

Wat is het standpunt van de VSSE en het OCAD met betrekking tot Diyanet? Welke aanpak bepleiten zij?

Welke conclusies trekt u ook wat betreft het Vlaamse beleid omtrent Diyanet?

Bent u nog steeds van oordeel dat er nieuwe erkenningen kunnen komen voor Diyanetmoskeeën en de huidige erkende Diyanetmoskeeën erkend kunnen blijven?

Hoe verloopt de aangekondigde prioritaire screening van de reeds erkende Diyanetmoskeeën? Is die afgerond en zo ja, wat zijn dan uw conclusies?

Bent u van oordeel dat er nog andere initiatieven moeten worden genomen om de nefaste invloed van Diyanet op onze samenleving en de integratie van de hier aanwezige allochtonen van Turkse afkomst terug te dringen? Zo ja, graag wat toelichting daarover.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mijnheer Janssens, bedankt voor uw vraag.

Net als bij de vorige veiligheidsbriefing van 20 mei 2022 heeft ook deze van 13 september 2022 een strikt vertrouwelijk karakter op basis van geclassificeerde informatie van de VSSE over Diyanet. Ik kan dus niet in detail gaan over de inhoud, maar kan in algemene termen wel toelichten welke aspecten rond Diyanet aan bod zijn gekomen.

Deze veiligheidsbriefing was specifiek gericht naar de burgemeesters en politiediensten van de negen lokale besturen waar – zoals u al zei – zich de twaalf erkende Diyanetmoskeeën bevinden die momenteel onderworpen worden aan een prioritaire screening door de ISD. Ook vertegenwoordigers van de Federale Politie verbonden aan de zes lokale taskforces (LTF) in het Vlaamse Gewest heb ik uitgenodigd om de briefing bij te wonen. Dat is belangrijk aangezien in de schoot van een LTF de herevaluatie van het veiligheidsadvies van een erkende lokale geloofsgemeenschap wordt besproken. Daarom zijn die daar bij.

Zoals u weet, heb ik in de commissie van 21 juni 2022 meegedeeld dat de ISD de twaalf erkende Diyanetmoskeeën prioritair zal screenen op het vlak van de naleving van de nieuwe erkenningscriteria en in het bijzonder inzake ongewenste buitenlandse inmenging en naleving van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Deze prioritaire screening is inmiddels lopende en in het kader hiervan vond ik het belangrijk dat de VSSE de betrokken burgemeesters en hun politiediensten informeert over de werking en impact van Diyanet België.

De prioritaire screening gebeurt per erkende moskee afzonderlijk en ik zal inzoomen op de concrete praktijk in elke moskee om na te gaan of de nieuwe erkenningscriteria van het Erkenningsdecreet worden nageleefd. Indien de ISD na het afronden van zijn screening tekortkomingen op de erkenningscriteria en de administratieve verplichtingen vaststelt, kan, afhankelijk van de ernst van de tekortkoming, ofwel door de ISD een waarschuwing gegeven worden met een termijn waarbinnen de vastgestelde tekortkomingen moeten worden weggewerkt, ofwel door mij als bevoegde minister een sanctie – opheffing van de erkenning,

schorsing van de erkenning of een financiële sanctie – opgelegd worden conform de nieuwe getrapte sanctieregeling van het erkenningsdecreet.

Omdat ik uiteraard niet in de plaats kan spreken van onze veiligheidsinstanties heb ik aan de VSSE en het OCAD gevraagd om mij hun formeel standpunt te bezorgen over de mogelijke dreiging die al dan niet uitgaat van Diyanet in België. De beide instanties bezorgden mij een gezamenlijk schriftelijk antwoord dat ik nu, als u dat goedvindt, integraal zal voorlezen. Dan hebt u die informatie ook. Dat is een bladzijde, dus mijn excuses als mijn antwoord iets langer is, voorzitter. Dat is het formeel standpunt van de VSSE en het OCAD in verband met Diyanet.

“In eerste instantie benadrukken beide diensten dat ze een grote voorstander zijn van het erkennen van lokale geloofsgemeenschappen. Erkende moskeeën vormen minder vaak een veiligheidsprobleem, en indien ze dat wel zijn, is er een marge om in te grijpen.

De reden waarom de Veiligheid van de Staat aandacht heeft voor Diyanet en voor de evoluties binnen deze koepel van moskeeën heeft te maken met de evoluties binnen Turkije van de laatste tien jaren. De Diyanet in Turkije heeft de voorbij tien jaar een drastische evolutie ondergaan waarbij het vandaag regelmatig een boodschap ondersteunt die een onverdraagzame houding voedt jegens specifieke groepen en levensopvattingen. Deze boodschap is op verschillende vlakken anti-westers, antifeministisch, anti-lgbtq, antisemitisch en antiseculier.

Voor wat Diyanet in België betreft, wijst de informatie van de Veiligheid van de Staat erop dat de Belgische Diyanetmoskeeën een koers varen die aangepast is aan de Belgische context. Er worden op dit moment geen grote problemen gedetecteerd bij de Diyanetmoskeeën in België. De huidige informatie geeft duidelijk aan dat de reikwijdte van de problematische boodschap die door Diyanet in Turkije verspreid wordt in België beperkt is.

Rekening houdende met de evolutie van Diyanet Turkije is het bijgevolg noodzakelijk om oog te blijven hebben voor de buitenlandse invloed op Diyanet België, en op de impact die de evoluties in Turkije hebben op de Belgische Diyanetmoskeeën, voornamelijk door de structurele en hiërarchische verbondenheid van de Belgische Diyanet met de moederorganisatie in Turkije en de belangrijke rol die de koepel speelt in de geloofsbeleving van een aanzienlijk deel van de Turkse diaspora in België.

De belangrijkste reden om aandacht te hebben voor Diyanet en haar moskeeën in België is dus gelinkt aan de evoluties in Turkije en niet omdat er in België reeds grote problemen vastgesteld werden met Diyanetmoskeeën.

Het is belangrijk om de band tussen de Diyanetmoskeeën en de Belgische samenleving – in casu de lokale besturen – te versterken om er zodoende voor te zorgen dat België een aantrekkelijke en betrouwbare partner wordt voor de lokale moskeegemeenschappen en dat mogelijke problemen tijdig gedetecteerd kunnen worden en voorkomen.”

Welke conclusies trek ik hieruit? De belangrijkste conclusie die ik uit dit antwoord van de VSSE en het OCAD trek, is dat we waakzaam moeten blijven voor mogelijke ongewenste buitenlandse invloeden binnen onze lokale geloofsgemeenschappen en blijven inzetten op een constructieve relatie met onze Vlaamse lokale geloofsgemeenschappen. Een andere conclusie is dat de veiligheidsdiensten net zoals ik vinden dat lokale besturen een belangrijke rol kunnen opnemen doordat ze het dichtst bij hun lokale geloofsgemeenschappen staan en mogelijke problemen tijdig kunnen detecteren en voorkomen. Een volgende conclusie is dat niet alle Diyanetmoskeeën over één kam geschoren mogen worden, maar ieder afzonderlijk moeten worden beoordeeld op het vlak van de naleving van de erkenningscriteria.

Ook geven de veiligheidsdiensten duidelijk aan dat er een onderscheid gemaakt moet worden tussen Diyanet in Turkije, dat onverdraagzame boodschappen propageert, en de Diyanetmoskeeën in Vlaanderen, die zich aanpassen aan de Belgische context. Ik wil benadrukken dat, indien uit de grondige screening van de ISD blijkt dat de betrokken Diyanetmoskeeën in regel zijn met hun verplichtingen, we ze verder moeten steunen in hun duurzame verankering binnen de Vlaamse samenleving. Indien uit de screening zou blijken dat er een probleem is, dat ze, met andere woorden, strijdig zijn met de bepalingen in ons decreet, zal ik niet aarzelen om daarin kordaat op te treden. Zoals ik meermaals in het parlement heb meegedeeld, werkt de ISD 'à charge et à décharge'.

Ben ik nog steeds van oordeel dat er nieuwe erkenningen kunnen komen voor Diyanetmoskeeën? Ik volg hierin de analyse van de veiligheidsdiensten – ik denk altijd dat dat het beste is –, namelijk dat een erkende moskee te prefereren is boven een niet-erkende, waar geen enkele controle over is. Nogmaals, erkenning kan alleen op voorwaarde dat men zich aan alle decretale bepalingen houdt. De veiligheidsdiensten geven zelf aan dat er vandaag geen grote problemen bekend zijn rond de Diyanetmoskeeën.

Elke erkenningsaanvraag zal, ongeacht van wie ze komt, grondig getoetst worden aan de decretale erkenningscriteria. Als moskeeën die tot de Diyanetstrekking behoren, vrijwillig een erkenning aanvragen, dan kan dit ook beschouwd worden als een teken van bereidheid om zich op een positieve wijze in te schrijven in de nieuwe Vlaams erkenningsregeling. Uiteraard is dat geen voldoende aanwijzing. Het nieuwe Erkenningsdecreet kan dus ook een emancipatorisch effect hebben op bepaalde moskeeën om zich los te wrikken van koepels die verbonden zijn aan buitenlandse actoren. We zien tegenwoordig in sommige moskeeën een nieuwe generatie van Vlamingen opstaan die willen breken met de buitenlandse invloeden. Dit proces van emancipatie en verzelfstandiging kan worden versterkt door ze te erkennen.

Van de 23 Diyanetmoskeeën die in aanmerking komen voor de verkorte erkenningsprocedure, heeft tot op heden maar 1 een erkenningsaanvraag ingediend.

Hoe verloopt de aangekondigde prioritaire screening? De ISD volgt hiervoor de decretaal en reglementair vastgelegde procedure voor het voeren van het onderzoek ten gronde. Het is de eerste keer dat er een screening op zo'n grote schaal gebeurt, waarbij twaalf moskeeën tegelijkertijd worden onderzocht. Dat is een intensief en uitgebreid onderzoek dat niet in enkele maanden wordt afgerond. Het gaat ook geen jaren duren, voor alle duidelijkheid. Het is dus niet zo dat we het naar de Griekse kalenden verschuiven, maar we moeten het wel op een ernstige manier doen.

Momenteel wordt informatie opgevraagd bij alle betrokken lokale en bovenlokale actoren. Denk aan de moskee zelf, het lokale bestuur, de lokale politie, het OCAD, de VSSE. Deze informatie wordt geanalyseerd, vergeleken en getoetst aan de erkenningscriteria, er worden plaatsbezoeken verricht, zaken die tijdens het onderzoek naar boven komen en extra moeten worden onderzocht en nagecheckt, worden bekeken enzovoort.

Ik wil er ook op wijzen dat de ISD een onafhankelijke toezichtsinstantie is die bij decreet is opgericht en dus volledig onafhankelijk zijn opdrachten verricht, zonder richtlijnen van mij. Ik kan u dus geen exacte termijn geven waarbinnen de screenings worden voltooid. De directeur van de ISD heeft mij doorgegeven dat zijn inspecteurs volop bezig zijn met het onderzoek naar de twaalf betrokken Diyanetmoskeeën en dat hiervoor de nodige tijd wordt genomen om een grondig en nauwkeurig onderzoek te voeren.

Ben ik van oordeel dat er bijkomende initiatieven moeten worden genomen?

Er zijn al heel wat initiatieven. U kunt vaststellen dat ik de samenwerking tussen alle bevoegde actoren en beleidsniveaus heb opgedreven door regelmatige contacten te organiseren tussen lokale besturen, de ISD en de veiligheidsdiensten. Door het nieuwe Erkenningsdecreet en de oprichting van de ISD hebben we in Vlaanderen eindelijk voldoende instrumenten in handen om concreet werk te maken van problematieken die zich kunnen voordoen binnen lokale geloofsgemeenschappen.

Ik hoop dat ik daarmee op dit moment het antwoord heb gegeven dat ik kan geven, in afwachting van de resultaten van die screening.

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Dank u, minister, voor het uitgebreide antwoord.

Mijn repliek zal kort zijn, omdat de essentie natuurlijk vervat zit in de screening die momenteel lopende is. Ik begrijp uiteraard dat dat geen haastwerk moet zijn, maar het is al enkele maanden bezig en het gaat over twaalf moskeeën, dus ik neem aan dat we daar tegen het einde van dit jaar toch wel resultaat van zouden moeten kunnen zien.

Iets waar wij het uiteraard niet over eens zullen worden, is het feit dat zowel uzelf als – heb ik begrepen uit de brief die u hebt voorgelezen – ook de VSSE en het OCAD die Diyanetmoskeeën eigenlijk als onafhankelijk opererende gebedshuizen beschouwen. Onafhankelijk van elkaar dan, bedoel ik, niet als een samenwerkend geheel binnen een koepel. Terwijl uit alles blijkt – hun werking, samenstelling van bestuur, aanduiding van de imams en dergelijke meer – dat dat eigenlijk een en dezelfde koepel is waaronder zij ressorteren. Het is een heel bijzondere manier van kijken naar die moskeeën om ze ieder individueel te beschouwen als een apart opererend deeltje, terwijl ze eigenlijk gewoon onderdeel zijn van een geheel en men Diyanet dus ook als een geheel in Vlaanderen zou moeten beschouwen. Maar goed, daarover zijn we het uiteraard niet eens en zullen we het nooit eens worden.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Dank u wel, minister, voor uw antwoord.

Wij hebben er ook altijd op aangedrongen dat van bij de start van die screeningsdienst, hij prioriteit zou geven aan het bekijken of die erkenning van moskeeën die onder invloed van Diyanet staan, wel terecht is. En ik ben blij om te horen dat zij daar nu effectief mee bezig zijn. Dat is een goede zaak.

Ik heb u horen zeggen dat u geen informatie kunt geven over wat daar besproken is met de burgemeesters. Dat begrijp ik. Maar ik herinner mij uit de vorige legislatuur dat, wanneer er problemen bleken te zijn met bepaalde moskeeën, wij een commissie inrichtten achter gesloten deuren. Ik zou dus willen voorstellen aan de minister en de interim-voorzitter dat, wanneer die onderzoeken afgesloten zijn, we daar een commissie aan wijden, eventueel achter gesloten deuren.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik ben het eens met de heer Janssens dat we het best wachten tot het onderzoek afgelopen is. Ik denk dat we inderdaad het best het onderzoek afwachten en dan het debat ten gronde voeren.

Wat de suggestie van mevrouw Sminate betreft: eigenlijk is dit het informeren geweest van politiediensten en burgemeesters over de bredere context van de problematiek, om mensen ook te mobiliseren en bewust te maken van de uitdaging. Maar ik denk dat, wanneer er rapporten zijn, het parlement mensen

daarover altijd in een vertrouwelijke vergadering kan bevragen. Ik denk dat dat het prerogatief is van het parlement. Dus daar kan ik mij, als uitvoerende macht, eigenlijk niet over uitspreken. Ik ben dienstbaar aan het parlement.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Nadia Sminate aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de uitspraken van de provinciegouverneur van Antwerpen over het verhogen van het comforttarief van leidingwater – 3864 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Sam Van Rooy

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, dit is een vraag met een hele andere thematiek. Het is een vraag die ik uiteraard al enkele weken geleden heb ingediend, maar ik ben blij dat het weer van vandaag alleszins past bij de vraag die ik toen heb ingediend.

De aanleiding was een uitspraak van mevrouw Cathy Berx, gouverneur van de provincie Antwerpen. Zij stelde dat de Vlaamse Regering zou moeten nadenken over hogere tarieven voor gezinnen die veel leidingwater verbruiken. Volgens haar zouden mensen die leidingwater gebruiken voor het vullen van een zwembad of een jacuzzi of voor het sproeien van het gazon meer moeten betalen dan andere gebruikers.

Ik vond het eerlijk gezegd vreemd dat de gouverneur dergelijke stellingen innam, dus had ik volgende vragen voor u.

Vindt u het de taak van een provinciegouverneur om beleidsvoorstellen via de media te formuleren?

Hebt u de gouverneur daarover aangesproken? Indien u dat niet gedaan hebt, waarom niet?

Gelden er voor de provinciegouverneurs richtlijnen of afspraken in verband met het lanceren van beleidsvoorstellen via de media?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Mevrouw Sminate, bedankt voor uw interessante vraagstelling.

Ik begin met het statuut van de provinciegouverneur. Dat wordt geregeld in het besluit van de Vlaamse Regering (BVR) van 5 maart 2004. Toen was minister-president Bart Somers minister-president. In dat besluit staat dat de gouverneur uiteraard het recht heeft op vrijheid van meningsuiting ten aanzien van de feiten waarvan hij kennis heeft uit hoofde van zijn ambt, net zoals iedere ambtenaar. De gouverneur die in de uitoefening van zijn ambt nalatigheden, misbruiken of misdrijven vaststelt, moet ook de Vlaamse Regering hiervan onmiddellijk op de hoogte stellen.

Daarnaast bepaalt het statuut dat de gouverneur zijn of haar ambt op een loyale en correcte wijze uitoefent onder het gezag van de Vlaamse Regering. Dit houdt in dat de gouverneur zich op een actieve en constructieve wijze inzet voor de realisatie van de opdracht en de doelstellingen van de Vlaamse Regering. De gouverneur handelt overeenkomstig de algemene of bijzondere richtlijnen van de Vlaamse Regering. In

de omgang met de Vlaamse Regering, collega's of ondergeschikten en in de contacten met het publiek respecteert de gouverneur de persoonlijke waardigheid.

Dit is wat formeel is geregeld. Nog belangrijker is de specifieke positie die gouverneurs innemen. De gouverneurs staan op het kruispunt tussen de Vlaamse, federale en provinciale overheid. Ze hebben in die zin een bijzondere vertrouwensband met de Vlaamse Regering. Het ambt van gouverneur geniet bovendien heel veel prestige en aanzien bij de bevolking, onder andere door de grote inzet van de gouverneurs in complexe – interbestuurlijke en transversale – dossiers en hun inzet voor hun provincie.

Ik denk dat het prestige de voorbije tijd ook is toegenomen omdat ze ook een heel belangrijke sleutelpositie innemen in crisissituaties, zoals we er de afgelopen jaren twee hebben meegemaakt die we in onze samenleving niet meer hebben gezien sinds de Tweede Wereldoorlog, namelijk de covidcrisis en de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Voor de geloofwaardigheid van hun rol en functie in deze cruciale crisissituaties is het belangrijk dat gouverneurs zich aan hun neutrale rol houden en zich onthouden van partijpolitieke uitspraken en beleidsvoorstellen.

Op het College van Gouverneurs van 12 september 2022 heb ik namens de Vlaamse Regering met alle gouverneurs van gedachten gewisseld over een aantal recente uitspraken in de media. De uitspraken van gouverneur Cathy Berx worden aangehaald in de vraag om uitleg. Maar ook rond het schrappen van de regionale ochtendblokken van Radio 2 hebben een aantal gouverneurs uitspraken gedaan in de media. Denk aan onze gouverneur uit Limburg, Jos Lantmeeters, en ook de West-Vlaamse gouverneur heeft daar een aantal uitspraken over gedaan. Er was in het college consensus over het gegeven dat de gouverneurs in de toekomst extra waakzaam zullen zijn om zich aan hun neutrale rol te houden om geen afbreuk te doen aan de waardigheid van hun ambt.

Ik denk dat de zaak voor mij daarmee ook gesloten is.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Ik ben tevreden met het antwoord. Dat gebeurt ook niet vaak. Maar het was heel duidelijk. U hebt actie ondernomen in dezelfde zin als wat ik zou antwoorden in mijn repliek. Ik denk dat een gouverneur een verbindende rol moet spelen, dat die geen instructies moet geven aan de regering en al zeker niet via de media. Ik begrijp wel vanwaar dat ingegeven is, want dat is iemand die dicht bij de lokale besturen staat en die waarschijnlijk heel veel pijnpunten ziet die door het beleid bijgestuurd kunnen worden. Ik vind het dus een goede zaak – voor alle duidelijkheid – dat die gouverneurs suggesties kunnen doen aan de regering, maar ik denk dat daar andere fora voor zijn dan de media. U hebt dus goed gehandeld, denk ik. Dank u wel.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik wilde gewoon mevrouw Sminate bedanken.

Ik moet zeggen, mevrouw Sminate, dat de waarnemend voorzitter denkt dat uw positieve ingesteldheid komt door het feit dat hij nu in de voorzittersstoel zit, maar ik hoop dat ik dat mag betwijfelen. *(Opmerkingen van Kris Van Dijck. Gelach)*

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Nu de heer Van Dijck er toch nog bij is, ga ik mij gewoon onthouden van commentaar, denk ik. *(Gelach)*

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.